

Rada
Európskej únie

V Bruseli 3. júna 2022
(OR. fr)

9651/22

AGRI 219
AGRILEG 88
FOOD 37
SAN 323
PHYTOSAN 22
VETER 51
ENV 514
CLIMA 245
CODEX 10
WTO 102
RELEX 711

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	3. júna 2022
Komu:	Generálny sekretariát Rady
Č. dok. Kom.:	COM(2022) 226 final
Predmet:	SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE Uplatňovanie zdravotných a environmentálnych noriem EÚ na dovážané poľnohospodárske a potravinové výrobky

---

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2022) 226 final.

Príloha: COM(2022) 226 final

V Bruseli 3. 6. 2022
COM(2022) 226 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

**Uplatňovanie zdravotných a environmentálnych noriem EÚ na dovážané
poľnohospodárske a potravinové výrobky**

1. Úvod

V júli 2021 Rada Európskej únie a Európsky parlament počas rokovaní o reforme spoločnej poľnohospodárskej politiky vyzvali Európsku komisiu, aby predložila:

správu obsahujúcu posúdenie opodstatnenosti a právnej uskutočniteľnosti uplatňovania zdravotných a environmentálnych noriem EÚ (vrátane noriem v oblasti dobrých životných podmienok zvierat, ako aj postupov a výrobných metód) na dovážené poľnohospodárske a agropotravinové výrobky, ako aj určenie konkrétnych iniciatív na zabezpečenie väčšej konzistentnosti ich uplatňovania v súlade s pravidlami WTO. Táto správa by sa mala týkať všetkých relevantných oblastí verejnej politiky, ako sú okrem iného spoločná poľnohospodárska politika, politika v oblasti zdravia a bezpečnosti potravín, environmentálna politika a spoločná obchodná politika¹.

Táto správa je odpoveďou na túto výzvu. Identifikujú sa v nej opatrenia, ktoré EÚ už prijíma na viacstrannej a dvojstrannej, ale i na autonómnej úrovni s cieľom riešiť globálne environmentálne obavy alebo očakávania občanov v súvislosti s dovážanými poľnohospodárskymi alebo agropotravinovými výrobkami, so zameraním na uplatňovanie zdravotných a environmentálnych noriem (vrátane noriem v oblasti dobrých životných podmienok zvierat) na dovážané výrobky a na problémy spojené s uplatňovaním takýchto noriem.

Správa vychádza z informácií z verejnej konzultácie², v ktorej svoje pripomienky predložilo viac ako 160 zainteresovaných strán, ako aj z diskusie o smerovaní v Rade pre poľnohospodárstvo a rybnárstvo vo februári 2022 a z uznesenia Európskeho parlamentu o stratégii Z farmy na stôl³.

1.1. Potreba globálnej transformácie na udržateľné potravinové systémy

Od polovice 90. rokov 20. storočia sa s prijatím hlavných environmentálnych dohovorov⁴ poznatky o globálnom vplyve moderných potravinových systémov na životné prostredie výrazne rozvinuli, čo takisto viedlo k silnejším spoločenským a etickým obavám týkajúcim sa spôsobu výroby a spotreby potravín. Nevyhnutnosťou je aj prechod na udržateľné potravinové systémy, ktoré sú na globálnej úrovni menej závislé od fosílnych palív.

Potravinové systémy sú globálne zodpovedné za jednu štvrtinu ročných emisií skleníkových plynov⁵ a sú hlavným faktorom straty biodiverzity⁶. Takmer 90 % globálneho odlesňovania

¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10991-2021-ADD-1/en/pdf>.

² <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13371-Imports-of-agricultural-and-food-products-applying-EU-health-and-environmental-standards-report-sk>.

³ [Uznesenie Európskeho parlamentu z 20. októbra 2021 o stratégii „z farmy na stôl“ v záujme spravodlivého, zdravého potravinového systému šetrného k životnému prostrediu \[2020/2260\(INI\)\]](#).

⁴ Najmä Rámcový dohovor OSN o zmene klímy, Dohovor o biologickej diverzite a Dohovor OSN o boji proti dezertifikácii.

⁵ IPCC (2020), *Climate Change and Land: an IPCC special report on climate change, desertification, land degradation, sustainable land management, food security, and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems* (Zmena klímy a pôda: osobitná správa IPCC o zmene klímy, dezertifikácii, degradácii pôdy, udržateľnom obhospodarovaní pôdy, potravinovej bezpečnosti a tokoch skleníkových plynov v suchozemských ekosystémoch).

⁶ IPBES (2019), *Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services* (Zhrnutie celosvetovej hodnotiacej správy o biodiverzite a ekosystémových službách, ktorú vypracovala Medzivládna

je zapríčinených rozširovaním pôdy využívanej na poľnohospodárske účely, čo predstavuje väčší vplyv, ako sa pôvodne myslelo⁷. V dôsledku zmeny klímy a degradácie životného prostredia sú globálne potravinové systémy menej odolné a viac vystavené veľkým výzvam, ako je nedostatok vody, degradácia pôdy a extrémne výkyvy počasia, čím sa ďalej narúša potravinová bezpečnosť a zvyšuje riziko zoonóz⁸.

V súčasnosti je takmer každý tretí človek na svete hladný alebo nemá pravidelný prístup k výživnému a dostatočnému jedlu⁹. Zároveň takmer 40 % dospelého obyvateľstva na celom svete trpí nadváhou¹⁰. V EÚ je nezdravé stravovanie hlavnou príčinou ochorení a predčasných úmrtí¹¹.

Úzko prepojené zdravie ľudí, zvierat a životného prostredia sa odráža v prístupe „jedno zdravie“, ktorý je vymedzovaný ako „integrovateľný, zjednocujúci prístup, ktorého cieľom je udržateľne udržiavať rovnováhu a optimalizovať zdravie ľudí, zvierat a ekosystémov“¹². Prístup „jedno zdravie“ sa uznáva v globálnych záväzkoch a vyhláseniach, ako je politická deklarácia OSN o antimikrobiálnej rezistencii¹³, rezolúcia Environmentálneho zhromaždenia OSN č. 3/4 týkajúca sa životného prostredia a zdravia¹⁴, rezolúcia Svetového zdravotníckeho zhromaždenia OSN o posilnení snáh v oblasti potravinovej bezpečnosti¹⁵ a rezolúcia Environmentálneho zhromaždenia OSN č. 5/11 týkajúca sa biodiverzity a zdravia¹⁶.

Samit OSN o potravinových systémoch v septembri 2021 priniesol široký celosvetový konsenzus, že prechod na udržateľné a odolné potravinové systémy je nevyhnutný na riešenie

---

vedecko-politická platforma pre biodiverzitu a ekosystémové služby, určené pre tvorcov politik), bod B1, s. 12. Pozri aj napr. Benton, T. G., Bieg, C., Harwatt, H., Pudasaini, R. a L. Wellesley (2021), [Food system impacts on biodiversity loss: three levers for food system transformation in support of nature](#) (Vplyvy potravinového systému na stratu biodiverzity: tri páky na transformáciu potravinového systému na podporu prírody). Štúdia Chatham House. Londýn, Sekretariát Dohovoru o biologickej diverzite (2020), [Global Biodiversity Outlook](#) (Piaty globálny výhľad v oblasti biodiverzity), Montreal, s. 64.

⁷ FAO (2021), *COP26: Agricultural expansion drives almost 90 percent of global deforestation* (Poľnohospodársky rozmach je zodpovedný takmer za 90 % globálneho odlesňovania). *FAO Remote Sensing Survey findings* (zistenia prieskumu FAO zameraného na diaľkové snímanie) (<https://www.fao.org/newsroom/detail/cop26-agricultural-expansion-drives-almost-90-percent-of-global-deforestation/en>).

⁸ Program OSN pre životné prostredie a Medzinárodný výskumný ústav hospodárskych zvierat (2020), [Preventing the Next Pandemic: Zoonotic diseases and how to break the chain of transmission](#) (Predchádzanie ďalšej pandémie: Zoonózy a ako prerušiť reťazec prenosu), Nairobi.

⁹ FAO, IFAD, UNICEF, WFP a WHO (2021), *The State of Food Security and Nutrition in the World 2021. Transforming food systems for affordable healthy diets* (Stav potravinovej bezpečnosti a výživy vo svete v roku 2020: Premena potravinových systémov pre cenovo dostupné zdravé stravovanie), (<https://www.fao.org/3/cb4474en/online/cb4474en.html>).

¹⁰ WHO (2021), *Fact sheets: Obesity and overweight* (Prehľad: Obezita a nadváha), (<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight>).

¹¹ https://knowledge4policy.ec.europa.eu/health-promotion-knowledge-gateway/eu-burden-non-communicable-diseases-key-risk-factors_en.

¹² WHO (2021), *Tripartite and UNEP support OHHLEP's definition of 'One Health'* (Tripartita a podpora UNEP, pokiaľ ide o vymedzenie prístupu „jedno zdravie“ panelom odborníkov na vysokej úrovni v oblasti zdravia) (<https://www.who.int/news/item/01-12-2021-tripartite-and-unep-support-ohhlep-s-definition-of-one-health>).

¹³ <https://digitallibrary.un.org/record/845917?ln=en>.

¹⁴ https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/30795/UNEA3_4EN.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

¹⁵ https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA73/A73_R5-en.pdf.

¹⁶ https://www.unep.org/environmentassembly/unea-5.2/proceedings-report-ministerial-declaration-resolutions-and-decisions-unea-5.2?%2Fproceedings-report-ministerial-declaration-resolutions-and-decisions-unea-5_2.

našej planetárnej krízy a na splnenie všetkých cieľov udržateľného rozvoja, a vniesol impulz na naliehavo potrebnú globálnu zmenu. Mnohé krajiny predstavili svoje národné cesty na zlepšenie udržateľnosti poľnohospodárstva a potravín¹⁷.

V tom istom duchu sa vo vyhlásení prijatom vedúcimi predstaviteľmi krajín G20¹⁸ v Ríme v októbri 2021 uznáva, že „podpora udržateľných potravinových systémov vrátane posilňovania globálnych, regionálnych a miestnych potravinových hodnotových reťazcov a medzinárodného obchodu s potravinami prispeje nielen k potravinovej bezpečnosti, ale takisto bude hlavným prínosom k boju proti prepojeným globálnym výzvam zmeny klímy a straty biodiverzity“¹⁹.

1.2. Stratégia EÚ pre udržateľné potravinové systémy

Cesta EÚ smerom k udržateľným potravinovým systémom bola predložená v stratégii Z farmy na stôl²⁰, ktorá bola zverejnená spolu so stratégiou v oblasti biodiverzity²¹ v máji 2020 ako súčasť Európskej zelenej dohody²². V stratégii Z farmy na stôl sa stanovuje program pre spravodlivý a zdravý potravinový systém šetrný k životnému prostrediu, ktorý si vyžaduje úsilie všetkých aktérov vrátane spotrebiteľov s cieľom prispôbiť sa novým a prísnejším normám v oblasti zdravia, životného prostredia a dobrých životných podmienok zvierat. Výsledkom transformácie by mala byť zvýšená udržateľnosť, zachovanie a zlepšenie biodiverzity a podpora poľnohospodárskych systémov priaznivých pre biodiverzitu.

Nová spoločná poľnohospodárska politika bola navrhnutá tak, aby viedla a podporovala európskych farmárov, a to aj malých farmárov, pri zlepšovaní ich výkonnosti v oblasti životného prostredia a klímy prostredníctvom modelu, ktorý je viac orientovaný na výsledky.

Udržateľnosť potravinových systémov je globálnym problémom, a ak EÚ bude konať sama, nedokáže úspešne riešiť globálne hrozby, ktoré sa týkajú spôsobu výroby a spotreby potravín. V stratégii Z farmy na stôl sa stanovuje ambícia EÚ stať sa globálnym lídrom v oblasti udržateľnosti potravín, a to prostredníctvom medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu potravín a inovácií, budovaním partnerstiev, presadzovaním noriem podporujúcich udržateľné postupy na medzinárodnej úrovni a prostredníctvom jej obchodných a rozvojových politík.

---

¹⁷ Samit OSN o potravinových systémoch (2021), *Member State Dialogue Convenors and Pathways - Food Systems Summit Dialogues* (Iniciátori a cesty dialógu členských štátov – Dialógy na samite o potravinových systémoch), (https://summitdialogues.org/overview/member-state-food-systems-summit-dialogues/convenors/?_se=ZWxlBmFhdmVyeUB5YWhvby5jby51aw%3D%3D&utm_campaign=Food).

¹⁸ Členovia G20 predstavujú približne 80 % svetového obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami a 60 % celosvetovej poľnohospodárskej pôdy.

¹⁹ <https://www.consilium.europa.eu/media/52730/g20-leaders-declaration-final.pdf>.

²⁰ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Stratégia „z farmy na stôl“ v záujme spravodlivého, zdravého potravinového systému šetrného k životnému prostrediu. COM(2020) 381 final.

²¹ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Stratégia EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030. Prinavrátanie prírody do našich životov. COM(2020) 380 final.

²² Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Európska zelená dohoda. COM(2019) 640 final.

1.3. EÚ ako globálny aktér

EÚ je najväčším vývozcom a tretím najväčším dovozcom agropotravinových výrobkov vrátane akvakultúry na svete²³. V dovoze EÚ dominujú výrobky, ktoré sa väčšinou neprodukurujú interne (napr. káva, čaj, palmový olej, tropické ovocie), neprodukurujú sa mimo sezónne alebo ktorých produkcia je obmedzená alebo nedostatočná na uspokojenie dopytu (napr. sója a sójová múka). Vývoz EÚ sa vzťahuje na celý sortiment výrobkov od komodít, ako je sušené mlieko, bravčové mäso a obilniny, až po výrobky s vysokou pridanou hodnotou, ako je víno a liehoviny, olivový olej alebo syry, z čoho vyplýva výrazný obchodný prebytok²⁴.

EÚ má ako dôležitý hráč na medzinárodných trhoch s potravinami značný vplyv na tretie krajiny (t. j. krajiny mimo EÚ) prostredníctvom svojej obchodnej politiky a schopnosti ovplyvňovať rozvoj nariadení a noriem globálneho významu. Obchodná politika EÚ – spolu s ostatnými nástrojmi ako politika EÚ na podporu agropotravinárstva – sa môže využiť na zvyšovanie povedomia o vysokých normách agropotravinových výrobkov EÚ mimo EÚ a na účely podpory prechodu na udržateľné potravinové systémy na celom svete v súlade s cieľmi OSN v oblasti udržateľného rozvoja. Komisia takisto pracuje spoločne s Európskou službou pre vonkajšiu činnosť na osvetovej činnosti v oblasti udržateľných potravinových systémov.

V preskúmaní obchodnej politiky z februára 2021²⁵ sa preto stanovuje postup otvorenej, udržateľnej a asertívnej obchodnej politiky, ktorá bude v súlade s pravidlami WTO lepšie schopná formovať globálne zmeny a odrážať strategické záujmy a hodnoty EÚ. Boj proti zmene klímy a zhoršovaniu životného prostredia patrí k hlavným prioritám EÚ. Realizácia tejto vízie si bude vyžadovať opatrenia na všetkých úrovniach.

EÚ a jej členské štáty sa okrem toho zaviazali k súdržnosti politík v záujme rozvoja. Prostredníctvom súdržnosti politík v záujme rozvoja sa snažia zohľadňovať rozvojové ciele v politikách, pri ktorých je pravdepodobné, že budú mať vplyv na rozvojové krajiny. Cieľom súdržnosti politík v záujme rozvoja je minimalizovať rozpory a budovať synergie medzi rôznymi politikami EÚ a zvýšiť účinnosť rozvojovej spolupráce v prospech partnerských krajín. Nový Európsky konsenzus o rozvoji²⁶ od svojho zavedenia do práva EÚ Maastrichtskou zmluvou (1992) opätovne potvrdil záväzok EÚ voči súdržnosti politík v záujme rozvoja a uznal ho za kľúčový prvok stratégie na dosiahnutie cieľov udržateľného rozvoja v partnerských krajinách.

EÚ je zároveň závislá od obchodu, ktorý považuje nielen za východisko a zdroj konkurencieschopnosti svojho potravinárskeho priemyslu, ale aj za prostriedok na zabezpečenie rozmanitosti ponuky potravín. Ako je identifikované v oznámení o potravinovej

²³ Európska komisia (2021), *Agri-food trade in 2020: Report* (Agropotravinový obchod v roku 2020: Správa).

²⁴ V roku 2020 vytvoril agropotravinový obchod EÚ27 obchodný prebytok vo výške 62 miliárd EUR, čo zodpovedá 28,5 % celkového obchodného prebytku EÚ27 (pozri poznámku č. 23).

²⁵ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Preskúmanie obchodnej politiky – otvorená, udržateľná a asertívna obchodná politika. COM(2021) 66 final.

²⁶ *The new European consensus on development „our World, our Dignity, our Future“: joint statement by the Council and the representatives of the governments of the Member States meeting within the Council, the European Parliament, and the European Commission* (Nový Európsky konsenzus o rozvoji – „Náš svet, naša dôstojnosť, naša budúcnosť“: spoločné vyhlásenie Rady a zástupcov vlád členských štátov, ktorí sa zišli na zasadnutí Rady, Európskeho parlamentu a Európskej komisie), Úrad pre publikácie, 2018.

bezpečnosti²⁷, invázia Ruska na Ukrajinu odhalila nedostatky, ktoré vedú k rizikám pre globálny systém potravinovej bezpečnosti. Tieto nedostatky by sa mali riešiť takým spôsobom, ktorý posilňuje prechod smerom k udržateľným, odolným a spravodlivým potravinovým systémom v EÚ a na celom svete.

2. SÚLAD S NORMAMI EÚ

2.1. Normy v oblasti zdravia

EÚ má zavedený spoľahlivý sanitárny a fytosanitárny systém, aby zabezpečila, že všetky potraviny umiestňované na trhu EÚ uspokojujú požiadavku vysokej úrovne ochrany ľudského zdravia, a aby predchádzala šíreniu škodcov alebo ochorení medzi rastlinami a zvieratami. Všetky agropotravinové dovozy musia spĺňať sanitárne a fytosanitárne požiadavky EÚ alebo podmienky, ktoré EÚ uznáva aspoň za rovnocenné týmto požiadavkám²⁸. Pravidlá sú založené na vedeckých dôkazoch a počas procesu vypracovania sa náležite zohľadňujú medzinárodné normy.

Súlady zvierat, rastlín alebo výrobkov vstupujúcich do EÚ z tretích krajín s príslušnými normami a požiadavkami EÚ sa overuje prostredníctvom účinných systémov kontroly zavedených príslušnými orgánmi v členských štátoch EÚ v spolupráci s vnútroštátnymi colnými orgánmi. Požiadavky na dovoz a systém kontroly sú založené na riziku, čo znamená, že rozsah a intenzita kontrol sú prispôbené riziku, ktoré predstavujú konkrétne zvieratá, rastliny alebo výrobky. Typ kontrol závisí od typu výrobkov a rizík, ktoré sú s nimi spojené (napr. potraviny živočíšneho alebo neživočíšneho pôvodu), pričom sa zohľadňujú vedecké dôkazy, ako aj rôzne zdroje informácií o nesúlade, ako sú napríklad potravinové incidenty, výskyt ohnisk chorôb zvierat alebo škodcov rastlín, výsledky hraničných kontrol a informácie získané z tretích krajín.

Komisia okrem toho v rámci mechanizmu na zabezpečenie súladu vykonáva kontroly vrátane auditov podľa zverejneného ročného pracovného programu s cieľom overiť, či príslušné orgány v členských štátoch EÚ a krajinách mimo EÚ, ktoré vyvážajú do EÚ, plnia svoje zákonné povinnosti. Kontroly Komisie sa zameriavajú skôr na systémy kontroly ako na jednotlivé priestory.

Obavy o verejné zdravie súvisiace s agropotravinárskou výrobou sa však nevzťahujú iba na sanitárne a fytosanitárne požiadavky. V nariadení 2019/6 o veterinárnych liekoch (nariadenie

---

²⁷ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zaisťovanie potravinovej bezpečnosti a posilnenie odolnosti potravinových systémov. COM(2022) 133 final.

²⁸ Pokiaľ ide o bezpečnosť potravín, táto požiadavka je obsiahnutá v článku 11 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 z 28. januára 2002, ktorým sa ustanovujú všeobecné zásady a požiadavky potravinového práva, zriaďuje Európsky úrad pre bezpečnosť potravín a stanovujú postupy v záležitostiach bezpečnosti potravín („všeobecné potravinové právo“) (Ú. v. ES L 31, 1.2.2002, s. 1), v ktorom sa uvádza, že „[p]otraviny a krmivá dovážané do Spoločenstva na umiestnenie na trhu v spoločenstve musia spĺňať príslušné požiadavky potravinového práva alebo podmienky, ktoré spoločenstvo uznalo za rovnocenné alebo ak existuje konkrétna dohoda medzi spoločenstvom a vyvážajúcou krajinou, musí spĺňať požiadavky v nej obsiahnuté“. Všeobecné potravinové právo zastrešuje všetky základné aspekty politiky potravinovej bezpečnosti a vzťahuje sa na všetky opatrenia týkajúce sa potravín alebo krmív uvádzaných na trh EÚ, pričom mimo jeho pôsobnosti je ponechaná iba prvovýroba na súkromné domáce použitie.

o veterinárnych liekoch)²⁹, ktoré sa uplatňujú od januára 2022, sa stanovuje široké spektrum konkrétnych opatrení na boj proti antimikrobiálnej rezistencii (AMR). Organizmy rezistentné voči antimikrobiálnym látkam sa môžu šíriť nielen z potravín živočíšneho pôvodu, ale aj priamo z človeka na človeka alebo medzi ľuďmi a zvieratami. Opatrenia podporujúce obozretnejšie a zodpovednejšie používanie antimikrobiálnych látok pri zvieratách podporia dosiahnutie cieľa stratégie Z farmy na stôl, a to znížiť celkový predaj antimikrobiálnych látok v EÚ pre hospodárske zvieratá a v akvakultúre do roku 2030 o 50 %. V tejto súvislosti sa na základe článku 118 nariadenia o veterinárnych liekoch stanovujú nové požiadavky týkajúce sa používania antimikrobiálnych látok v prípade zvierat a výrobkov živočíšneho pôvodu určených na dovoz do EÚ. Konkrétne tieto zvieratá nemožno liečiť antimikrobiálnymi látkami na účely podpory rastu alebo zvýšenia výnosu ani antimikrobiálnymi látkami označenými v EÚ ako vyhradené na liečbu určitých infekcií u ľudí.

2.2. Normy v oblasti životného prostredia a dobrých životných podmienok zvierat

Všetky dovozy potravín umiestňovaných na trh EÚ musia byť v súlade s príslušnými normami EÚ týkajúcimi sa konečných výrobkov, ktoré sa uplatňujú bez ohľadu na to, či je výrobok vyrábaný na domácom trhu alebo je dovážaný. Požiadavky na spôsob, akým sa výrobky vyrábajú (ďalej len „postupy a výrobné metódy“) sa však obvykle nevzťahujú na dovážané výrobky. V súčasnosti neexistujú v práve EÚ žiadne všeobecné (horizontálne) ustanovenia, ktoré by sa vzťahovali na environmentálne požiadavky alebo – všeobecnejšie – požiadavky na udržateľnosť, ktoré sa uplatňujú na domáce alebo dovážané potravinové výrobky.

Predpisy v oblasti postupov a výrobných metód sa často uplatňujú v oblasti ochrany životného prostredia alebo dobrých životných podmienok zvierat, kde opatrenia na obmedzenie vplyvu na životné prostredie alebo na riešenie etických obáv nie sú spojené so samotným konečným výrobkom, ale s jeho výrobou. Preto, ak sa takéto normy vzťahujú na dovoz, *de facto* sa nimi „reguluje“ výrobný proces v zahraničí v takom rozsahu, v akom sú príslušné výrobky určené na predaj na trhu regulujúcej krajiny. Postupy a výrobné metódy okrem toho nemusia byť ovplyvnené fyzickými vlastnosťami konečného výrobku. V takýchto prípadoch sa používa termín „postupy a výrobné metódy, ktoré nesúvisia s výrobkami“.

Hoci EÚ systematicky neukladá takéto normy na dovážané výrobky, niektoré **právne predpisy EÚ v oblasti dobrých životných podmienok zvierat** sa na dovoz už vzťahujú. EÚ stanovuje podmienky na ochranu zvierat v čase ich zabitia, ako aj pokiaľ ide o ochranu zvierat počas prepravy. V nariadení č. 1099/2009³⁰ sa od tretích strán vyžadujú, aby do EÚ vyžadovali, aby uplatňovali prinajmenšom rovnaké normy, ako sú normy v nariadení EÚ. Tretie krajiny v osvedčení o vývoze na tento účel dosvedčujú, že sú splnené prinajmenšom rovnaké normy v oblasti dobrých životných podmienok zvierat, ako sú normy EÚ, a že to obchodní partneri nikdy nespochybnili. Komisia posudzuje schopnosť krajín predložiť uvedené osvedčenie počas auditov týkajúcich sa hygieny mäsa. Podobne musia byť zvieratá dovážané do EÚ spôsobilé na prepravu v súlade s príslušnými požiadavkami EÚ, čo musia

²⁹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/6 z 11. decembra 2018 o veterinárnych liekoch (Ú. v. EÚ L 4, 7.1.2019, s. 43).

³⁰ Nariadenie Rady (ES) č. 1099/2009 z 24. septembra 2009 o ochrane zvierat počas usmrcovania (Ú. v. EÚ L 303, 18.11.2009, s. 1).

tretie krajiny potvrdiť v úradnom osvedčení v súlade s nariadením č. 1/2005³¹. Prepravcovia, ktorí musia byť schválení a zastúpení v členských štátoch, v ktorých žiadajú o povolenie, musia takisto splniť súbor požiadaviek. EÚ má takisto povinný systém označovania dobrých životných podmienok zvierat v prípade konzumných vajec³² s uvedením postupu produkcie (kľetkový chov, chov vo voľnom výbehu, podstielkový chov atď.).

Z dôvodov dobrých životných podmienok zvierat a s cieľom riešiť obavy občanov EÚ napokon EÚ zakazuje uvádzať na trh výrobky z tuleňov³³ (okrem výrobkov pochádzajúcich z lovu realizovaného domorodým obyvateľstvom), ako aj kožušinu mačiek a psov a výrobky obsahujúce takúto kožušinu³⁴.

3. MEDZINÁRODNÝ KONTEXT

3.1. Pravidlá medzinárodného obchodu

Cieľom pravidiel svetového obchodu je zabezpečiť predvídateľný a nediskriminačný rámec pre obchod a zároveň chrániť právo každej krajiny na reguláciu v súlade s jej spoločenskými preferenciami. Udržateľný rozvoj a potreba chrániť životné prostredie patria k zásadám Svetovej obchodnej organizácie³⁵. V tejto časti sa analyzuje zákonnosť uplatňovania zdravotných a environmentálnych noriem (vrátane noriem v oblasti dobrých životných podmienok zvierat) na dovážané výrobky v rámci WTO.

WTO nespochybňuje právo krajín prijať opatrenia na ochranu životného prostredia alebo verejnej morálky vrátane riešenia obáv o dobré životné podmienky zvierat, a to za predpokladu, že sú splnené určité podmienky. V skutočnosti sa za posledných 20 rokov počet oznámení týkajúcich sa životného prostredia, ktoré boli WTO predložené, viac ako zdvojnásobil a v roku 2020 dosiahol takmer 17 % všetkých oznámení³⁶.

Dva dobre známe príklady opatrení v oblasti postupu a výrobných metód, ktoré nesúvisia s výrobkami, zavedených na ochranu životného prostredia sú opatrenia USA, ktorými sa ukladá zákaz dovozu tuniakov z tretích krajín, ktoré neboli schopné preukázať, že ich metódy rybolovu chránia delfíny, a opatrenia ukládajúce zákaz lovu kreviet v tretích krajinách bez použitia technológií na ochranu morských korytnačiek. Obe opatrenia boli napadnuté pred

³¹ Nariadenie Rady (ES) č. 1/2005 z 22. decembra 2004 o ochrane zvierat počas prepravy a s ňou súvisiacich činností (Ú. v. EÚ L 3, 5.1.2005, s. 1).

³² Nariadenie Komisie (ES) č. 589/2008 z 23. júna 2008, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 1234/2007 o obchodných normách pre vajcia (Ú. v. EÚ L 163, 24.6.2008, s. 6).

³³ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1007/2009 zo 16. septembra 2009 o obchodovaní s výrobkami z tuleňov (Ú. v. EÚ L 286, 31.10.2009, s. 36).

³⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1523/2007 z 11. decembra 2007, ktorým sa zakazuje uvádzanie kožušiny mačiek a psov a výrobkov obsahujúcich takúto kožušinu na trh, ako aj ich dovoz do Spoločenstva a vývoz z neho (Ú. v. EÚ L 343, 27.12.2007, s. 1).

³⁵ V preambule k Dohode o založení Svetovej obchodnej organizácie uzavretej v Marrákeši sa uvádza, že členské štáty uznávajú, že „ich vzťahy v obchodnej a ekonomickej oblasti by mali byť zamerané na zvýšenie životnej úrovne, dosiahnutie plnej zamestnanosti, vyššej a sústavne rastúcej úrovne reálneho príjmu a efektívneho dopytu a na zvýšenie výroby a obchodu s tovarmi a službami, čo umožní optimálne využitie svetových zdrojov v súlade s cieľom dosiahnuť trvalý rozvoj, usilujúc sa o ochranu a zachovanie životného prostredia a rozvíjanie prostriedkov na to určených tak, aby to bolo zlučiteľné s ich potrebami a záujmami vzťahujúcimi sa na rôzne úrovne ekonomického rozvoja“.

³⁶ Výbor WTO pre obchod a životné prostredie (2022), [Environmental database for 2020. Note by the Secretariat](#) (Environmentálna databáza na rok 2020. Oznámenie sekretariátu), WTO Doc. WT/CTE/EDB/20, 28. januára 2022.

WTO a rozsudky prispeli k lepšiemu pochopeniu toho, ako jurisdikcia WTO rieši rozlíšenie medzi obchodom a životným prostredím³⁷.

Základné povinnosti a práva týkajúce sa obchodu s tovarom sú stanovené vo Všeobecnej dohode o clách a obchode z roku 1994 (GATT). Prvým krokom v posudzovaní zákonnosti opatrenia, ktoré má vplyv na tovar, je to, či sa naň vzťahuje jedno z pravidiel GATT. Je to tak najmä v prípade, keď je opatrenie:

- diskriminačné, čo znamená, že podlieha buď:
  - článku I o zaobchádzaní podľa doložky najvyšších výhod, ktorým sa vyžaduje, aby sa s výrobkami jedného člena WTO nezaobchádzalo menej priaznivo ako s podobnými výrobkami z ktorejkoľvek inej krajiny, alebo
  - článku III o národnom zaobchádzaní, podľa ktorého sa s dovážanými výrobkami nemôže zaobchádzať menej priaznivo ako s podobnými domácimi výrobkami, alebo
- kvantitatívnemu obmedzeniu, ktorým sa obmedzuje množstvo dovážaného alebo vyvážaného výrobku (článok XI).

Opatrenie je **diskriminačné**, ak predstavuje buď 1. diskrimináciu *de jure*, t. j. vtedy, keď opatrenie výslovne rozlišuje medzi výrobkami na základe pôvodu, alebo 2. diskrimináciu *de facto*, t. j. vtedy, keď sa opatrenie zdá na prvý pohľad neutrálne, ale má škodlivý vplyv na podmienky hospodárskej súťaže medzi podobnými výrobkami z rôznych členských krajín WTO. Diskriminácia *de facto* môže existovať napríklad vtedy, ak domáce výrobky môžu ľahšie spĺňať určitú normu alebo požiadavku ako podobné dovážané výrobky.

Ak sa neporuší žiadne z uvedených ustanovení, ďalšia analýza nie je vo všeobecnosti potrebná, keďže opatrenie sa považuje za zlučiteľné s GATT. Ak sa uvedené ustanovenia porušia, na opatrenie sa môžu stále vzťahovať všeobecné výnimky z pravidiel GATT podľa článku XX³⁸. V takom prípade sa opatrenie môže zachovať a považovať sa celkovo za kompatibilné s GATT.

Aby mohlo byť opatrenie odôvodnené podľa článku XX GATT, musí:

---

³⁷ USA – Zákaz dovozu určitých kreviet a výrobkov z kreviet, WTO Doc. WT/DS56/AB/R (98-000) (12. októbra 1998) [Správa Odvolacieho orgánu] a WTO Doc. WT/DS58/R (15. mája 1998) [Správa poroty]; USA – Obmedzenia dovozu tuniaka DS21/R – BISD 39S/155 (3. septembra 1991, neprijaté) [*Tuna-Dolphin I*] a DS29/R (16. júna 1994, neprijaté) [*Tuna-Dolphin II*].

³⁸ Článok XX písm. a), b) a g) GATT znie:

„S výhradou požiadavky, že takéto opatrenia sa nesmú uplatňovať spôsobom, ktorý by znamenal svojvoľnú alebo bezdôvodnú diskrimináciu medzi krajinami v situáciách vyznačujúcich sa rovnakými podmienkami, a ani spôsobom, ktorý by bol skrytým obmedzovaním medzinárodného obchodu, žiadne z ustanovení tejto dohody nemožno vykladať tak, že bráni ktorejkoľvek zmluvnej strane prijať alebo presadzovať opatrenia, ktoré:

a) sú nevyhnutné na ochranu verejnej morálky;

b) sú nevyhnutné na ochranu života alebo zdravia ľudí, zvierat alebo rastlín;

(...)

e) sa týkajú výrobkov, ktoré sú výsledkom práce väzňov;

(...)

g) sa týkajú ochrany neobnoviteľných prírodných zdrojov, ak sa takéto opatrenia uplatňujú spoločne s obmedzeniami domácej výroby alebo domácej spotreby...“

- skutočne sledovať jeden alebo viacero **politických cieľov** uvedených v článku XX („predbežné odôvodnenie“). Najčastejšie sa opakujúce dôvody v súvislosti s predpismi v oblasti postupov a výrobných metód sa týkajú ochrany života alebo zdravia ľudí, zvierat, rastlín [článok XX písm. b)], ochrany (živých a neživých) neobnoviteľných prírodných zdrojov [článok XX písm. g)], verejnej morálky [článok XX písm. a)] a výrobkov, ktoré sú výsledkom práce väzňov [článok XX písm. e)]. Ciele ekonomickej povahy, ako je zvýšenie konkurencieschopnosti domácich výrobcov alebo vytvorenie rovnakých podmienok, nie sú podľa článku XX GATT platnými dôvodmi na uplatňovanie noriem v oblasti postupov a výrobných metód, ktoré nesúvisia s výrobkami, na dovoz,
- splniť kritériá **testu „nevyhnutnosti“**, v ktorých sa vyžaduje zvažovanie rozličných prvkov:
  - zváženie dôležitosti sledovaných cieľov pre regulujúceho člena. V niektorých prípadoch môže byť zákaz jediným primeraným prostriedkom na dosiahnutie požadovaného cieľa v porovnaní napr. s požiadavkou na označovanie. WTO v tejto súvislosti potvrdila zákaz EÚ na dovoz výrobkov z tuleňov, keďže bol založený na silných spoločenských obavách³⁹. V rovnakom duchu EÚ z morálnych a etických dôvodov zakazuje dovoz kožušiny mačiek a psov a jej uvádzanie na trh⁴⁰. Toto opatrenie obchodní partneri nikdy nespochybnili a prevláda názor, že je plne zlučiteľné s právom WTO,
  - príspevok opatrenia k cieľom, t. j. že opatrenie musí byť vhodné na dosiahnutie stanovených cieľov alebo prispieť k ich dosiahnutiu,
  - absencia dostupného alternatívneho opatrenia, ktoré by menej obmedzovalo obchod, no k dosiahnutiu stanovených cieľov by prispelo rovnako alebo lepšie, pri zohľadnení technickej a ekonomickej realizovateľnosti. Dobrovoľné opatrenia sa napríklad vo všeobecnosti považujú za menej obmedzujúce obchod ako povinné opatrenia a označovanie za menej obmedzujúce obchod ako zákaz dovozu;
- spĺňať podmienky „hlavy“ článku XX, v ktorej sa vyžaduje, aby nedochádzalo k svojoľnej alebo bezdôvodnej diskriminácii pri navrhovaní, štruktúrovaní a uplatňovaní opatrenia medzi krajinami, kde prevládajú rovnaké podmienky, ani k skrytému obmedzovaniu medzinárodného obchodu.

Na to, aby bolo podľa článku XX GATT opatrenie opodstatnené, musí byť v podstate nevyhnutné na dosiahnutie jedného či viacerých dotknutých politických cieľov, musí s domácimi a dovážanými výrobkami zaobchádzať spravodlivo a nesmie obsahovať protekcionistické prvky. Malo by sa vziať do úvahy zaťaženie a náklady uložené na príslušné zainteresované strany vrátane medzinárodných partnerov, verejnej správy, dovozcov, vývozcov a používateľov. Návrh takýchto opatrení by mal takisto poskytnúť dostatočnú flexibilitu na zohľadnenie osobitných podmienok a potenciálne odlišných výrobných metód vyvážajúcich krajín, a to za predpokladu, že sa k tomu bude pristupovať spravodlivo, napr.

³⁹ ES – opatrenia zakazujúce dovoz výrobkov z tuleňov a ich uvádzanie na trh, WT/DS400/AB/R a WT/DS401/AB/R (22. mája 2014).

⁴⁰ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1523/2007 z 11. decembra 2007, ktorým sa zakazuje uvádzanie kožušiny mačiek a psov a výrobkov obsahujúcich takúto kožušinu na trh, ako aj ich dovoz do Spoločenstva a vývoz z neho (Ú. v. EÚ L 343, 27.12.2007, s. 1).

uznaním výrobných metód tretích krajín ako metód, ktoré poskytujú porovnateľnú úroveň účinnosti ako normy EÚ.

Opatrenie by malo zohľadňovať všetky príslušné medzinárodné pravidlá alebo normy. Ak sa opatrenie od týchto noriem odchyľuje, musia sa uviesť dôvody, ako je napríklad existencia dodatočných informácií či rozhodnutie o poskytnutí vyššej úrovne ochrany.

Opatrenie by malo byť založené buď na vede, prípadne na iných informáciách (napr. od príslušného medzinárodného orgánu, pričom môže zahŕňať správy, rozhodnutia, prieskumy atď.), ktoré by mali poskytnúť racionálny základ pre opatrenie vyplývajúci z primeraného posúdenia. Ak je opatrenie založené na koncepcii preventívnosti (na základe toho, že určité vedecké informácie ešte nie sú k dispozícii), malo by vychádzať zo všetkých dostupných relevantných informácií, zabezpečiť získanie informácií potrebných na komplexnejšie posúdenie a zahŕňať možnosť preskúmania.

Obavy, ktoré majú globálny rozmer a medzinárodne ich uznáva aspoň časť medzinárodného spoločenstva (napr. zmena klímy, strata biodiverzity, antimikrobiálna rezistencia), budú s väčšou pravdepodobnosťou akceptované ako legitímne dôvody na akciu.

Uvedené pravidlá GATT sú ďalej rozpracované v Dohode o technických prekážkach obchodu (Dohoda TBT), ktorá obsahuje pravidlá týkajúce sa diskriminácie (článok 2 ods. 2.1) a nevyhnutnosti (článok 2 ods. 2.2). V tejto dohode sa uvádza, že technické predpisy nesmú obmedzovať obchod viac, než je potrebné na splnenie legitímnych cieľov, ako sú napríklad bezpečnostné požiadavky, predchádzanie nekalým praktikám, ochrana zdravia alebo bezpečnosti ľudí, života alebo zdravia zvierat alebo rastlín, alebo životného prostredia. Od členov WTO sa očakáva, že pri vypracúvaní svojich technických predpisov zohľadnia okrem iného dostupné vedecké a technické informácie.

Dohoda TBT sa nevzťahuje na predpisy v oblasti postupu a výrobných metód, ktoré nesúvisia s výrobkami (keďže vymedzenie v prílohe 1 sa vzťahuje na „vlastnosti výrobku alebo *ich* súvisiacich postupov a výrobných metód“). Vzťahuje sa však na opatrenia, ktoré sa týkajú terminológie, symbolov, balenia, značenia alebo označovania, keďže sa vzťahujú na výrobok, postupy alebo výrobné metódy. Ak opatrenie patrí do rozsahu pôsobnosti dohody TBT, bude sa analyzovať v tomto rámci. Článok XX GATT sa neuplatňuje v prípade porušenia dohody TBT, keďže prvky článku XX GATT sú už účinne začlenené v článku 2 ods. 2.1 a 2.2 dohody TBT.

Článok XX písm. b) GATT je podobne ďalej rozpracovaný v Dohode o uplatňovaní sanitárnych a fytosanitárnych opatrení, ktorá obsahuje aj ustanovenia týkajúce sa bezdôvodnej diskriminácie (článok 2 ods. 2.3 a článok 5 ods. 5.5) a nevyhnutnosti (článok 2 ods. 2.2 a článok 5 ods. 5.6). Ako sa však uvádza v prílohe A, Dohoda o uplatňovaní sanitárnych a fytosanitárnych opatrení sa vzťahuje len na určité osobitné riziká vznikajúce *na území* regulujúceho člena.

Na záver, za predpokladu, že sú splnené všetky uvedené podmienky, vnútroštátne predpisy v oblasti postupov a výrobných metód by sa mali považovať za kompatibilné s pravidlami WTO.

3.2. Medzinárodné normy a záväzky v oblasti zdravia a životného prostredia

Rozšírenie medzinárodného obchodu s agropotravinovými výrobkami za posledných niekoľko desaťročí vyvolalo potrebu vypracovať normy na medzinárodnej úrovni, aby sa uľahčila medzinárodná výmena. Niekoľko medzinárodných organizácií zohráva dôležitú úlohu pri vypracúvaní globálnych noriem v oblasti potravín, najmä pokiaľ ide o potravinovú bezpečnosť a ochranu spotrebiteľa. Neexistuje však žiadne špecializované fórum, ktoré by pracovalo na normách v oblasti udržateľnosti/životného prostredia uplatňovaných na potraviny. Ďalej uvedený prehľad sa zameriava na existujúce medzinárodné organizácie pôsobiace v oblasti noriem a záväzkov v oblasti zdravia a životného prostredia súvisiacich s výrobou potravín. Ako už bolo uvedené, obavy, ktoré majú globálny rozmer a medzinárodne ich uznáva aspoň časť medzinárodného spoločenstva, budú s väčšou pravdepodobnosťou akceptované ako legitímne dôvody na akciu.

V oblasti bezpečnosti potravín a zdravia zvierat a rastlín sú troma najdôležitejšími medzinárodnými normalizačnými orgánmi, ktoré WTO uznala v Dohode o uplatňovaní sanitárnych a fytosanitárnych opatrení, Komisia *Codex Alimentarius*, Svetová organizácia pre zdravie zvierat a sekretariát Medzinárodného dohovoru o ochrane rastlín.

Komisia *Codex Alimentarius* (CAC) bola zriadená Organizáciou OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) a Svetovou zdravotníckou organizáciou (WHO) ako odpoveď na rastúce obavy spotrebiteľov z potenciálnych zdravotných rizík súvisiacich s potravinami a zo šírenia národných predpisov o potravinovej bezpečnosti, ktoré narúšajú medzinárodný obchod. Komisia *Codex Alimentarius* za takmer 60 rokov svojej nepretržitej činnosti prijala viac ako 200 potravinových noriem, ako aj usmernenia, kódexy postupov v oblasti hygieny, označovania, potravín vyrobených z geneticky modifikovaných organizmov, antimikrobiálnej rezistencie, maximálnych hodnôt kontaminantov v potravinách alebo prídavných látok v potravinách, maximálnych limitov pre rezíduá pesticídov či pre rezíduá veterinárnych liekov v potravinách. V roku 2021 jej pracovná skupina pre antimikrobiálnu rezistenciu vypracovala vedecky podložené usmernenia, ktoré umožnia jednotné riadenie antimikrobiálnej rezistencie v potravinovom reťazci.

Svetová organizácia pre zdravie zvierat (OIE⁴¹) stanovuje medzinárodné normy v oblasti zdravia zvierat, dobrých životných podmienok zvierat a živočíšnej výroby vrátane antimikrobiálnej rezistencie. Táto organizácia rieši takisto antimikrobiálnu rezistenciu prostredníctvom štvorstrannej aliancie – konsolidovanej spolupráce medzi WHO, FAO, Programom OSN pre životné prostredie (UNEP) a OIE –, ktorá vychádza z ich hlavného mandátu, a to riešiť široký rozsah potrieb globálnej reakcie proti antimikrobiálnej rezistencii. Organizácia OIE vo svojom 7. strategickom pláne na obdobie 2021 – 2025⁴² zdôrazňuje, že hoci je zlepšovanie zdravia a dobrých životných podmienok zvierat jej hlavným mandátom, pomôže sa tým aj zachovať budúcnosť ľudstva. Jedným z hlavných cieľov OIE je okrem toho aj naďalej prispievať ku globálnym cieľom, a to prostredníctvom lepšej udržateľnosti živočíšnej výroby.

Medzinárodný dohovor o ochrane rastlín (IPPC) je medzivládna zmluva podpísaná viac ako 180 krajinami, ktorej cieľom je chrániť svetové rastlinné zdroje pred šírením škodcov rastlín a ich zavlečením a podporovať bezpečný obchod. Týmto dohovorom sa zaviedli

⁴¹ Organizácia si zachovala svoj historický akronym, ktorý je skratkou pre *Office International des Epizooties*.

⁴² https://web.oie.int/download/SG/2020/A_88SG_14_StrategicPlan.pdf.

medzinárodné normy pre fytozdravotné opatrenia ako hlavný nástroj na dosiahnutie jeho cieľov, čím sa stal jedinou globálnou organizáciou, ktorá stanovuje normy v oblasti zdravia rastlín. IPPC vo svojom strategickom rámci na obdobie 2020 – 2030 stanovuje tieto strategické ciele: a) posilniť globálnu potravinovú bezpečnosť a zvýšiť udržateľnú poľnohospodársku produktivitu; b) chrániť lesy a životné prostredie pred vplyvom škodcov rastlín a c) uľahčovať bezpečný rozvoj obchodu a hospodársky rast.

EÚ takisto úzko spolupracuje s Organizáciou pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) v oblasti poľnohospodárstva, rybníctva, lesného hospodárstva, biodiverzity, potravinovej bezpečnosti, potravinových kríz a bezpečnosti potravín. V roku 2021 sa EÚ a FAO vo svojom strategickom dialógu dohodli na zvýšení spoločného úsilia v rámci svojich spoločných programov na transformáciu agropotravinových systémov, aby boli inkluzívnejšie, efektívnejšie, odolnejšie a udržateľnejšie. Organizácia FAO publikovala rôzne usmernenia o udržateľnosti akvakultúry⁴³, obhospodarovaní pôdy a udržateľných potravinových systémoch⁴⁴, ktoré vymedzujú udržateľný potravinový systém, pričom poskytuje zdôvodnenie holistického prístupu, ktorý venuje pozornosť vzájomným prepojenostiam medzi sociálnymi, environmentálnymi a ekonomickými aspektmi agropotravinových systémov, obmedzeniam súčasných prístupov a potrebe zmeny.

Opísané úsilie EÚ o prijatie zmysluplných opatrení na boj proti antimikrobiálnej rezistencii odráža aj medzinárodné uznanie, ktoré vyjadrila *ad hoc* medziagentúrna koordinačná skupina OSN pre antimikrobiálnu rezistenciu (ktorú tvoria odborníci z FAO, WHO a OIE), že je potrebné urýchlene prijať opatrenia na potlačenie antimikrobiálnej rezistencie, počnúc postupným ukončením používania antimikrobiálnych látok na podporu rastu pri zvieratách a stanovením opatrení na zachovanie účinnosti antimikrobiálnych látok, ktoré sú najdôležitejšie pre ľudskú medicínu.

Do prechodu na udržateľné potravinové systémy sa aktívne zapája aj Výbor pre svetovú potravinovú bezpečnosť (CFS) – fórum OSN na preskúmanie a sledovanie politik potravinovej bezpečnosti⁴⁵.

---

⁴³ V článku 9 Kódexu správania FAO pre zodpovedný rybolov sa stanovujú určité zásady pre zodpovednú akvakultúru, vrátane regulovania používania chemických vstupov v akvakultúre, ktoré sú nebezpečné pre ľudské zdravie a životné prostredie. Organizácia FAO vydala niekoľko usmerňovacích dokumentov o udržateľných postupoch. EÚ v súčasnosti podporuje pokrok smerom ku komplexným a ambicióznym usmerneniam pre udržateľnú akvakultúru v kontexte FAO v súlade so strategickými usmerneniami pre akvakultúru EÚ.

⁴⁴ FAO (2018), Sustainable food systems: concept and framework (Udržateľné potravinové systémy: koncepcia a rámec), Rím.

⁴⁵ Pozri napr. CFS (2014), Principles for Responsible Investment in Agriculture and Food Systems (Zásady zodpovedného investovania do poľnohospodárstva a potravinových systémov), Rím; CFS (2021), CFS Voluntary Guidelines on Food Systems and Nutrition (Dobrovoľné usmernenia CFS o potravinových systémoch a výžive), Rím; Skupina odborníkov CFS na vysokej úrovni (HLPE) (2019), Agroecological and other innovative approaches for sustainable agriculture and food systems that enhance food security and nutrition. A report by the High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition of the Committee on World Food Security (Agroekologické a iné inovatívne prístupy k udržateľnému poľnohospodárstvu a potravinovým systémom, ktoré zvyšujú potravinovú bezpečnosť a výživu. Správa skupiny odborníkov na vysokej úrovni pre potravinovú bezpečnosť a výživu Výboru pre svetovú potravinovú bezpečnosť) Rím; HLPE (2020), Food security and nutrition: building a global narrative towards 2030. A report by the High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition of the Committee on World Food Security (Potravinová bezpečnosť a výživa: budovanie globálneho naratívu do roku 2030. Správa skupiny odborníkov na vysokej úrovni pre potravinovú bezpečnosť a výživu Výboru pre svetovú potravinovú bezpečnosť), Rím.

Strategický rámec pre biodiverzitu na obdobie 2010 – 2020⁴⁶ Dohovoru o biologickej diverzite (DBD) zahŕňa rôzne ciele, ktoré sú relevantné v kontexte potravinových noriem a obchodu s potravinami, najmä cieľ 7 o udržateľnom poľnohospodárstve, akvakultúre a lesníctve a cieľ 8 o znečisťovaní vrátane prebytočných živín.

Medzinárodná iniciatíva zameraná na opel'ovače, ktorú FAO v rámci DBD zriadila a realizuje od roku 2000, je hlavným politickým nástrojom na riešenie hrozieb pre opel'ovače na globálnej úrovni. Opel'ovače sú neoddeliteľnou súčasťou zdravých ekosystémov⁴⁷, najmä agroekosystémov⁴⁸. Bez nich by úroda a voľne rastúce druhy rastlín závislé od opel'ovania zvieratami ubúdali a mnohé by nakoniec vymizli⁴⁹. Výskyt a diverzita opel'ovačov v EÚ a vo svete však klesá, pričom mnohým druhom hrozí vyhynutie⁵⁰. Hodnotiaca správa Medzinárodnej vedecko-politickej platformy pre biodiverzitu a ekosystémové služby (IPBES) o opel'ovačoch⁵¹ uvádza medzi hlavnými hrozbami pre opel'ovače najmä zmeny vo využívaní pôdy, intenzívne poľnohospodárske riadenie a používanie pesticídov, znečistenie životného prostredia, invázne nepôvodné druhy, patogény a zmenu klímy.

Ďalšou mnohostrannou dohodou na ochranu zdravia ľudí a životného prostredia pred chemickými látkami, ktoré zostávajú v životnom prostredí nedotknuté počas dlhého obdobia, sú geograficky široko rozptýlené, hromadia sa v ľudoch a vo voľne žijúcich živočíchoch a majú škodlivý vplyv na ľudské zdravie a životné prostredie, je Štokholmský dohovor o perzistentných organických látkach. Spolu s Protokolom Európskej hospodárskej komisie OSN (EHK OSN) o perzistentných organických látkach⁵² sa v Štokholmskom dohovore stanovujú prísne medzinárodné režimy pre perzistentné organické látky uvedené v zozname (16 v protokole EHK OSN a 31 v Štokholmskom dohovore), medzi ktorými je veľa pesticídov. Výroba a používanie týchto látok sa musí buď vylúčiť, alebo prísne obmedziť. Napriek tomu, že mnohé perzistentné organické látky boli pred rokmi zakázané, v dôsledku ich perzistentnosti sa stále nachádzajú v životnom prostredí.

---

⁴⁶ <https://www.cbd.int/sp/>.

⁴⁷ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Iniciatíva EÚ zameraná na opel'ovače, COM(2018) 395 final a sprievodný pracovný dokument útvarov Komisie, SWD(2018) 302 final/2.

⁴⁸ FAO (2019), *State of the World's Biodiversity for Food and Agriculture* (Stav svetovej biodiverzity pre výživu a poľnohospodárstvo), Rím.

⁴⁹ 5 – 8 % súčasnej produkcie plodín s ročnou trhovou hodnotou 235 – 577 miliárd USD (údaje z roku 2015) sa priamo pripisuje opel'ovačom [pozri IPBES (2016), poznámka č. 50, s. 4 a 154].

⁵⁰ IPBES (2016), *The assessment report of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on pollinators, pollination and food production* (Hodnotiaca správa Medzivládnej vedecko-politickej platformy pre biodiverzitu a ekosystémové služby o opel'ovačoch, opel'ovaní a výrobe potravín), Potts S. G., Imperatriz-Fonseca V. L. a H. T. Ngo (ed.), Sekretariát Medzivládnej vedecko-politickej platformy pre biodiverzitu a ekosystémové služby, Bonn. IPBES je vedecký poradný orgán zriadený v rámci DBD. Pozri aj DBD (2007), *Pollinators: Key issues* (Opel'ovače: Kľúčové problémy) (<https://www.cbd.int/agro/pollinatorkeyissues.shtml>). S. Fryday, K. Tiede a J. Stein (2015), *Scientific services to support EFSA systematic reviews: Lot 5 Systematic literature review on the neonicotinoids (namely active substances clothianidin, thiamethoxam and imidacloprid) and the risks to bees* [Vedecké služby na podporu systémových preskúmaní EFSA: Časť 5 Systematický prehľad literatúry o neonikotínoidoch (menovite účinných látkach klotianidín, tiametoxám a imidakloprid) a rizikách pre včely]. Podporná publikácia EFSA 2015:EN-756. FAO (2019), *Declining bee populations pose threat to global food security and nutrition* (Klesajúce populácie včiel predstavujú hrozbu pre globálnu potravinovú bezpečnosť a výživu) (<https://www.fao.org/news/story/en/item/1194910/icode/>).

⁵¹ IPBES (2016), pozri poznámku č. 50.

⁵² Aarhuský protokol o perzistentných organických látkach prijatý v roku 1998 ako dodatok k Ženevskému dohovoru o diaľkovom znečisťovaní ovzdušia prechádzajúcim hranice štátov.

Napokon úlohu pri podpore uplatňovania noriem v oblasti životného prostredia a dobrých životných podmienok zvierat v rámci globálnych hodnotových reťazcov, najmä pokiaľ ide o obchod v agropotravinovom sektore, zohrávajú aj dobrovoľné dohody, iniciatívy alebo kódexy priemyslu a súkromných subjektov, ako aj súkromné systémy udržateľnosti. Hoci sa súkromné systémy udržateľnosti pôvodne objavili v oblasti bezpečnosti potravín, čoraz viac sa rozšírili aj na otázky životného prostredia alebo dobrých životných podmienok zvierat (napr. GLOBALG.A.P.). Ďalším príkladom súkromnej iniciatívy je Okrúhly stôl pre udržateľný palmový olej⁵³, ktorý spája pestovateľov palmy olejnej, spracovateľov alebo obchodníkov, výrobcov, maloobchodníkov, investorov a environmentálne a sociálne mimovládne organizácie s cieľom vypracovať a realizovať globálne systémy udržateľnosti v prípade palmového oleja.

4. OBLASTI AKCIE EÚ

4.1. Viacstranné fóra

V Európskej zelenej dohode sa zdôraznil význam globálnej reakcie na globálne výzvy, akými sú zmena klímy a zhoršovanie životného prostredia, pričom sa v nej EÚ vyzvala, aby naďalej podporovala a vykonávala ambiciózne politiky v oblasti životného prostredia a klímy na celom svete. V stratégii Z farmy na stôl sa ďalej stanovila – ako jeden z cieľov EÚ – podpora globálneho prechodu na udržateľné potravinové systémy v normalizačných orgánoch a riadenie činnosti v oblasti medzinárodných noriem udržateľnosti. Na viacstranných fórach je EÚ jedným z najsilnejších hlasov, ktoré presadzujú naliehavosť prechodu na udržateľné potravinové systémy. EÚ musí prevziať vedúcu úlohu pri zabezpečovaní konkrétnych následných opatrení, pričom najefektívnejším nástrojom, ako to dosiahnuť, je normatívna mäkká moc EÚ ako dôležitého tvorcu noriem a jedného z najväčších svetových vývozcov a dovozcov z oblasti agropotravinárstva. V oddiele 3.2 sa poskytol prehľad existujúcich organizácií a iniciatív v oblasti udržateľných agropotravinových systémov. V tejto časti sa identifikujú hlavné oblasti činnosti na viacstrannej úrovni, ktoré sú pri dosahovaní cieľov EÚ súvisiacich s globálnym prechodom na udržateľné potravinové systémy mimoriadne dôležité.

Opatrenia nadväzujúce na samit OSN o potravinových systémoch

Udržateľnosť potravinových systémov je prierezovou otázkou, ktorá spája väčšinu súčasných klimatických a environmentálnych výziev. Na rozdiel od oblastí, ako je biodiverzita alebo zmena klímy, neexistuje žiadny medzinárodný rámcový dohovor ani dohoda o udržateľných potravinových systémoch, ktoré by podporovali rozvoj integrovanej politiky a nezávislý vedecký orgán, ktorý by informoval o tvorbe politiky (ako je Medzivládny panel o zmene klímy alebo Medzivládna vedecko-politická platforma pre biodiverzitu a ekosystémové služby). V tejto súvislosti zohral **samit OSN o potravinových systémoch** v roku 2021 dôležitú úlohu pri konsolidácii opatrení a zjednotení rôznych mnohostranných diskusií o potravinách.

Komisia v tejto súvislosti zriadila skupinu odborníkov na preskúmanie potrieb a možností pre prepojený, koherentný rámec na posilnenie medzinárodných vzájomných vzťahov medzi

---

⁵³ <https://rspo.org/>.

vedou a politikou v oblasti potravinových systémov⁵⁴. V súlade so zistenými potrebami EÚ podporuje zlepšenie úlohy Výboru pre svetovú potravinovú bezpečnosť ako sprostredkovateľa medzi vedou a politikou.

EÚ je takisto odhodlaná zapojiť sa do navrhovaného „centra koordinácie potravinových systémov“. Centrum, ktoré zastrešuje organizácia FAO, bude zohrávať koordinačnú funkciu s cieľom spojiť a vzájomne prepojiť poznatky a odborné znalosti o potravinových systémoch s cieľom podporiť pokrok v plnení cieľov udržateľného rozvoja na národnej úrovni s globálnymi hodnotiacimi zasadnutiami na zhodnotenie pokroku každé dva roky.

EÚ je napokon zapojená do niekoľkých koalícií/iniciatív pre akciu⁵⁵, ktoré sú výsledkom samitu OSN o potravinových systémoch. Zároveň pripravuje a zverejní tzv. Cestu EÚ, v ktorej sa stratégia Z farmy na stôl zaradi do všeobecnej medzinárodnej diskusie a zviditeľnia sa opatrenia EÚ.

Orgány OSN a Dohovor o biologickej diverzite

Dohovor o biologickej diverzite (DBD), FAO a ďalšie agentúry OSN uvedené v oddiele 3.2 zároveň naďalej zohrávajú úlohu pri presadzovaní medzinárodnej agendy o rôznych aspektoch udržateľných potravinových systémov, a to vytváraním cieľov, smerníc a odporúčaní týkajúcich sa metód udržateľnej výroby v poľnohospodárstve, akvakultúre a pri výrobe potravín. EÚ bude aj naďalej aktívne podporovať všetky iniciatívy vedúce k udržateľnejším potravinovým systémom na celom svete.

V tejto súvislosti je mimoriadne dôležitá 15. konferencia zmluvných strán (COP15) DBD, ktorá má prijať globálny rámec pre biodiverzitu po roku 2020. Návrh⁵⁶, o ktorom sa rokuje, obsahuje ciele týkajúce sa rovnakých otázok ako v stratégii EÚ pre biodiverzitu a v stratégii Z farmy na stôl vrátane merateľných cieľov na zníženie používania živín a pesticídov. Cieľom EÚ je začleniť merateľné ciele do nového globálneho rámca v súlade s cieľmi EÚ.

Svetová obchodná organizácia.

EÚ je odhodlaná reformovať **WTO** smerom k udržateľnejšiemu a efektívnejšiemu viacstrannému obchodnému systému. EÚ predkladá iniciatívy a činnosti, ktoré podporujú klimatické, ako aj environmentálne hľadiská a ďalšie udržateľné hľadiská v rámci rôznych funkcií WTO. V medzinárodných diskusiách o obchode a životnom prostredí podporuje výklad príslušných ustanovení WTO, ktoré uznávajú právo členov poskytovať účinné reakcie na globálne výzvy, a to najmä na zmenu klímy, stratu biodiverzity a znečisťovanie životného prostredia.

EÚ takisto preberá vedúcu úlohu pri presadzovaní otázok udržateľnosti v príslušných výboroch WTO. Výbor WTO pre obchod a životné prostredie (CTE) slúži ako hlavné fórum na diskusiu o obchode a environmentálnych opatreniach. Komisia od uverejnenia Európskej

---

⁵⁴ Európska komisia (2021), *Everyone at the table: co-creating knowledge for food systems transformation* (Každý pri stole: spoluvytváranie poznatkov pre transformáciu potravinových systémov), Webb, P. a R. Sonnino (ed.), Úrad pre publikácie.

⁵⁵ EÚ je zapojená do týchto koalícií/iniciatív pre akciu: Potraviny nikdy nie sú odpadom, Zdravé potraviny z udržateľných potravinových systémov pre deti a pre všetkých, Koalícia pre školské stravovanie, Potraviny z vodných živočíchov a modré potraviny, Agroekológia, Žiadny hlad, Boj proti potravinovým krízam a vzťah medzi humanitárnou činnosťou, rozvojom a mierom a Udržateľný rast produktivity.

⁵⁶ <https://www.cbd.int/article/draft-1-global-biodiversity-framework>.

zelenej dohody na každom stretnutí Výboru WTO pre obchod a životné prostredie predkladala legislatívne návrhy týkajúce sa obchodu.

Štruktúrované diskusie o obchode a udržateľnosti životného prostredia (TESSD), ktoré sa začali v novembri 2020, majú doplniť existujúcu prácu Výboru pre obchod a životné prostredie a iných príslušných výborov a orgánov WTO. Cieľom štruktúrovaných diskusií o obchode a udržateľnosti životného prostredia je diskutovať o environmentálnych opatreniach týkajúcich sa obchodu a preskúmať možnosti dobrovoľných akcií. Diskusie sa týkali mnohých tém vrátane tematického stretnutia o udržateľných potravinách a poľnohospodárstve⁵⁷. Udržateľnosť dodávateľských reťazcov je súčasťou práce štruktúrovaných diskusií o obchode a udržateľnosti životného prostredia. V decembri 2021 bolo prijaté ministerské vyhlásenie o obchode a udržateľnosti životného prostredia⁵⁸ na vymedzenie budúcej práce. Skutočnosť, že spolupredkladatelia predstavujú viac ako 86 % svetového obchodu, svedčí o tom, že WTO zohráva dôležitú úlohu pri podpore udržateľného rozvoja. EÚ stojí na čele úsilia v rámci štruktúrovaných diskusií o obchode a udržateľnosti životného prostredia.

Pokiaľ ide osobitne o potravinové systémy, vo WTO neexistuje žiadne špecializované fórum, na ktorom by sa mohol vypracovať súdržný prístup k aspektom prechodu na udržateľné potravinové systémy, ktoré by sa týkali obchodu. Keďže mnohé diskusie o obchode s potravinami prebiehajú vo Výbore pre sanitárne a fyto-sanitárne opatrenia, EÚ aktívne presadzuje rozšírenie diskusií vo Výbore pre sanitárne a fyto-sanitárne opatrenia o ďalšie otázky súvisiace s prechodom na udržateľné potravinové systémy v súvislosti s medzinárodným obchodom a – na tento účel – vypracovanie pracovného programu⁵⁹.

Medzinárodné normalizačné orgány

Vzhľadom na ústrednú úlohu, ktorú celosvetovo zohráva **Komisia Codex Alimentarius** pri stanovovaní potravinových noriem, čím prispieva k ochrane spotrebiteľov na celom svete, ako aj k uľahčovaniu globálneho obchodu s potravinami, by kódex Komisie *Codex Alimentarius* mohol zohrávať významnú úlohu pri globálnom prijímaní noriem udržateľnosti tak, že svoje zasadnutia rozšíri o environmentálny rozmer.

Jedným z hlavných princípov, na ktorých sa zakladá stanovovanie noriem tohto kódexu, je vedecké zdôvodnenie a použitie analýzy rizík pre bezpečnosť potravín. Texty kódexu musia vychádzať z vedeckej analýzy vykonávanej najmä expertnými orgánmi FAO/WHO⁶⁰, ktoré tvoria nezávislí odborníci z celého sveta. V súlade s pravidlami kódexu možno počas rozhodovacieho procesu kódexu zohľadniť aj iné legitímne faktory (ako vedecké posúdenie rizík), ktoré sú relevantné pre ochranu zdravia a poctivého obchodného styku za predpokladu,

⁵⁷ <https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/SS/directdoc.aspx?filename=q:/INF/TESSD/R4.pdf&Open=True>.

⁵⁸ <https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/SS/directdoc.aspx?filename=q:/WT/MIN21/6R2.pdf&Open=True>.

⁵⁹ <https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/SS/directdoc.aspx?filename=q:/G/SPS/GEN1969.pdf&Open=True>.

Ministerská konferencia je najvyšším rozhodovacím orgánom WTO; obvykle sa koná každé dva roky.

⁶⁰ Hlavnými orgánmi FAO/WHO poskytujúcimi posúdenie rizík pre kódex sú: spoločný výbor odborníkov FAO/WHO pre prídavné látky v potravinách (JECFA), spoločné stretnutia FAO/WHO o rezíduách pesticídov (JMPPR), spoločné stretnutie odborníkov FAO/WHO o posúdení mikrobiologických rizík (JEMRA) a spoločné stretnutia FAO/WHO o výžive (JEMNU).

že tieto faktory možno akceptovať na celosvetovej úrovni (alebo na regionálnom základe v prípade regionálnych noriem)⁶¹.

Vízia EÚ o budúcnosti kódexu a jej postoj k potrebe začleniť úvahy o udržateľnosti do práce Komisie *Codex Alimentarius* bola stanovená v záveroch Rady, ktoré boli prijaté vo februári 2022⁶². V záveroch sa uznáva kľúčová úloha Komisie *Codex Alimentarius* pri uľahčovaní globálneho prechodu na udržateľné potravinové systémy a vyzýva sa, aby sa hľadiská udržateľnosti výraznejšie vyskytovali v globálnych potravinových normách stanovených týmto kódexom v súlade so záväzkami prijatými členmi kódexu na medzinárodnej úrovni.

Okrem týchto horizontálnych snáh sa EÚ bude zároveň aj naďalej zapájať do vývoja rôznych individuálnych noriem kódexu, ktoré sú dôležité z hľadiska udržateľnosti.

Podobne ako v prípade pozície v Komisii *Codex Alimentarius* bude EÚ aj naďalej podporovať prácu iných príslušných medzinárodných normalizačných orgánov. To zahŕňa prácu **Medzinárodného dohovoru o ochrane rastlín (IPPC)** na medzinárodných normách v oblasti ochrany rastlín, ktoré reagujú na súčasné klimatické a environmentálne výzvy, ako aj úsilie **Svetovej organizácie pre zdravie zvierat (OIE)** o zlepšenie životných podmienok zvierat na globálnej úrovni prijatím nových medzinárodných noriem v oblasti dobrých životných podmienok zvierat a posilnením vykonávania existujúcich noriem, a to najmä podporou globálnej stratégie OIE v oblasti dobrých životných podmienok zvierat⁶³ a vykonávania tretieho akčného plánu platformy OIE pre dobré životné podmienky zvierat v Európe (2021 – 2023)⁶⁴.

4.2. Dvojstranná spolupráca a obchodné dohody⁶⁵

Dvojstranná spolupráca

EÚ presadzuje ciele **spoluprácu** s partnermi, ktorí sú ochotní zlepšiť udržateľnosť a kvalitu svojej miestnej výroby (vrátane lepšieho riadenia súladu s normami a opatreniami EÚ na zvýšenie hodnoty ich výrobkov na globálnom trhu). EÚ prostredníctvom svojej politiky spolupráce s rozvojovými krajinami podporuje programy budovania kapacít zamerané na posilnenie sanitárnych a fytosanitárnych systémov poľnohospodárskeho vývozu v týchto krajinách. Tieto programy v tejto súvislosti prispievajú k dodržiavaniu noriem EÚ a podporujú prechod k udržateľným potravinovým systémom. Iniciatíva EÚ pre udržateľné kakao je príkladom odvetvového prístupu vypracovaného s Pobrežím Slonoviny a Ghanou, ktorého cieľom je podporovať udržateľnú výrobu kakaa v týchto krajinách so sociálnymi, ekonomickými a environmentálnymi aspektmi.

EÚ sa spolu s partnermi, ktorí v tomto smere prejavujú ochotu, zaviazala preskúmať príležitosti na rozšírenie spolupráce tak, aby sa vzťahovala na celé poľnohospodárstvo, a na

⁶¹ Komisia *Codex Alimentarius* (2019), [Procedural Manual 27th edition, Appendix: General Decisions, Statements of Principle Concerning the Role of Science in Codex Decision-Making Process and the Extent to Which Other Factors Are Taken Into Account](#) (27. vydanie procesnej príručky, príloha: Všeobecné rozhodnutia, zásady týkajúce sa úlohy vedy v rozhodovacom procese kódexu a rozsahu, v akom sa zohľadňujú ďalšie faktory), FAO/WHO, Rím.

⁶² <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6298-2022-INIT/sk/pdf>.

⁶³ <https://www.oie.int/app/uploads/2021/03/en-oie-aw-strategy.pdf>.

⁶⁴ https://rr-europe.oie.int/wp-content/uploads/2021/10/3rd_action_plan_oie_platform_animal_welfare_europe_adopted.pdf.

⁶⁵ S výnimkou akvakultúry je z rozsahu tejto analýzy vyňatá oblasť rybolovu.

podporu prechodu na udržateľné potravinové systémy, ako sa to predpokladá v stratégii Z farmy na stôl. Komisia na tento účel zorganizuje v roku 2022 sériu seminárov (prieskumných rozhovorov) s tretími krajinami s cieľom preskúmať oblasti spoločného záujmu.

Obchodné dohody

Jednou z hlavných zásad WTO je, že krajiny nemôžu diskriminovať svojich obchodných partnerov. Obchod sa uskutočňuje na základe doložky najvyšších výhod (DNV). WTO však poskytuje určité výnimky z tejto zásady: krajiny môžu napríklad uzavrieť dohody o voľnom obchode alebo poskytnúť rozvojovým krajinám preferenčný prístup na trh vo forme špecifických znížení ciel. EÚ uzavrela veľké množstvo preferenčných dvojstranných obchodných dohôd s cieľom liberalizovať obchod s tretími krajinami. V skutočnosti takmer polovica⁶⁶ agropotravinového dovozu do EÚ podlieha pravidlám stanoveným v obchodných dohodách vrátane všeobecného systému preferencií (VSP) – osobitného obchodného dojednania pre krajiny s nízkymi a nižšími strednými príjmami.

Dvojstranné obchodné dohody sú predovšetkým nástrojom na zvýšenie obojsmerných obchodných a investičných tokov, no možno ich takisto využiť s cieľom povzbudiť partnerov EÚ, aby napredovali v oblasti udržateľného rozvoja a globálnych politík. Práve preto novšie obchodné dohody EÚ obsahujú osobitnú **kapitolu o obchode a udržateľnom rozvoji** so záväznými záväzkami rešpektovať mnohostranné pracovné a environmentálne dohody (a to aj v oblasti klímy) a zabezpečiť, aby sa v záujme prilákania obchodu neznižovali pracovné a environmentálne normy. Ak partnerská krajina nerešpektuje tieto podmienky, obchodná dohoda poskytuje prostriedky, ako to napraviť. Komisia okrem toho navrhla, aby EÚ urobila z dodržiavania Parížskej dohody zásadný prvok vo všetkých budúcich obchodných dohodách. V dôsledku toho môže nesplnenie záväzkov Parížskej dohody viesť k jednostrannému pozastaveniu dohôd obsahujúcich takéto ustanovenia zo strany EÚ.

Dohody o voľnom obchode (s Kanadou, so Strednou Amerikou, s Kolumbiou/Peru/Ekvádorom, Gruzínskom, Japonskom, Kóreou, Moldavskom, Ukrajinou, so Singapurom, Spojeným kráľovstvom a s Vietnamom) zahŕňajú kapitoly o obchode a udržateľnom rozvoji od roku 2011. Pätnásťbodovým akčným plánom pre obchod a udržateľný rozvoj z roku 2018⁶⁷ sa usmerňuje zlepšenie vykonávania a presadzovania kapitol o obchode a udržateľnom rozvoji v dohodách o voľnom obchode EÚ. Ako bolo oznámené v oznámení o preskúmaní obchodnej politiky, Komisia vykonáva revíziu tohto akčného plánu, ktorá sa vzťahuje na všetky relevantné aspekty vykonávania a presadzovania obchodu a udržateľného rozvoja⁶⁸. EÚ musí v súlade so stratégiou takisto zabezpečiť úplné

---

⁶⁶ V roku 2020 predstavoval dovoz v rámci obchodných dohôd alebo všeobecného systému preferencií 47,5 % agropotravinového dovozu (zdroj: Eurostat).

⁶⁷ Európska komisia (2018), [Feedback and way forward on improving the implementation and enforcement of Trade and Sustainable Development chapters in EU Free Trade Agreements](#) (Spätná väzba a ďalší postup pri zlepšovaní vykonávania a presadzovania kapitol o obchode a udržateľnom rozvoji v dohodách EÚ o voľnom obchode).

⁶⁸ Jedným z prvkov preskúmania je porovnávacia štúdia, v ktorej sa skúma, ako krajiny na celom svete vykonávajú a presadzujú kapitoly o obchode a udržateľnom rozvoji a – globálnejšie – klimatické, sociálne a pracovné právne predpisy: Velut, J. B. a kol. (2022), [Comparative Analysis of Trade and Sustainable Development Provisions in Free Trade Agreements](#) (Porovnávací analýza ustanovení o obchode a udržateľnom rozvoji v dohodách o voľnom obchode).

vykonávanie a presadzovanie ustanovení obchodu a udržateľného rozvoja vo všetkých obchodných dohodách.

V priebehu rokov sa k dohodám o voľnom obchode pridali aj záväzky týkajúce sa spolupráce v oblasti **dobrych životných podmienok zvierat a antimikrobiálnej rezistencie**. Pokiaľ ide o dobré životné podmienky zvierat, dohody sa zameriavajú na hospodárske zvieratá s cieľom zlepšiť vzájomné pochopenie príslušných zákonov a iných právnych predpisov a ich vykonávanie, ako aj výmenu informácií, odborných znalostí a skúseností v tejto oblasti. Pokiaľ ide o otázku boja proti antimikrobiálnej rezistencii, v dohodách o voľnom obchode sa predpokladá súčinnosť, spolupráca a výmena informácií na podporu obozretného a zodpovedného používania antibiotík pri chove zvierat a veterinárnych postupoch. EÚ takisto podporuje postupné ukončenie používania antibiotík ako rastových stimulátorov.

Cieľom stratégie Z farmy na stôl je zabezpečiť, aby sa „ambiciózna kapitola o udržateľnosti zakomponovala do všetkých jej dvojstranných obchodných dohôd“. Nová **kapitola o udržateľných potravinových systémoch** je založená na dobrých skúsenostiach s ustanoveniami o spolupráci, ktoré boli stanovené v predchádzajúcich dohodách o voľnom obchode. Táto kapitola však predstavuje významnú zmenu v paradigme spolupráce medzi stranami, pričom sa odkláňa od tematického k holistickému prístupu, ktorý zahŕňa celý potravinový reťazec, a zameriava sa na prechod na udržateľné potravinové systémy. S týmto cieľom kapitola o udržateľných potravinových systémoch obsahuje ustanovenia o spolupráci na všetkých stupňoch potravinového reťazca od výroby až po spotrebu s cieľom znížiť potravinové straty a odpad, bojovať proti potravinovým podvodom a spolupracovať na viacstranných fórach a v potravinárskej vede v oblasti dobrých životných podmienok zvierat, boja proti antimikrobiálnej rezistencii a znižovania používania hnojív a chemických pesticídov. Komisia bude aj naďalej navrhovať kapitolu o udržateľných potravinových systémoch v budúcich obchodných dohodách EÚ. Kapitola o udržateľných potravinových systémoch už bola dohodnutá s Čile a rokuje sa o nej s Austráliou, Indonéziou a Novým Zélandom.

V rámci dohôd o voľnom obchode je takisto možné **podmieniť colné preferencie** splnením určitých noriem, čo je, samozrejme, podmienené tým, že druhý partner tieto podmienky prijme. Tento prístup sa však doteraz uplatnil len raz, a to v dohode o voľnom obchode so združením Mercosur, kde sa liberalizácia colných sadzieb udelila v prípade vajec v škrupine, a to pod podmienkou dodržania príslušných noriem EÚ týkajúcich sa dobrých životných podmienok nosníc.

EÚ takisto uzavrela ambicióznejšie, **prehĺbené a komplexné dohody o voľnom obchode** s Gruzínskom, Moldavskom a Ukrajinou. Tieto dohody obsahujú určité záväzky na aproximáciu právnych predpisov týchto krajín s právom EÚ vrátane právnych predpisov v oblasti dobrých životných podmienok zvierat. V dôsledku toho budú výrobky dovážané z týchto krajín po ich vykonávaní v súlade s pravidlami EÚ.

Okrem toho EÚ postupne uzatvorila dohody označované ako **dohody o stabilizácii a pridružení** s každým z partnerov zo západného Balkánu: Albánsko (2009), Severné Macedónsko (2004), Čierna Hora (2010), Srbsko (2013), Bosna a Hercegovina (2015)

a Kosovo⁶⁹ (2016). Tieto dohody teda predstavujú právny nástroj na zosúladenie so súborom právnych predpisov EÚ a na postupnú integráciu do trhu EÚ.

Okrem toho **dohoda o obchode a spolupráci medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom** obsahuje osobitné záväzné ustanovenia, ktorými sa zabezpečujú rovnaké podmienky so záväzkami neznížiť úroveň ochrany v rôznych oblastiach vrátane riadenia vplyvov poľnohospodárskej alebo potravinárskej výroby na životné prostredie, najmä používaním antibiotík a dekontaminantov.

Poskytnutie osobitného prístupu rozvojovým krajinám na trh je ďalšou povolenou výnimkou z pravidla doložky najvyšších výhod. Okrem štandardného všeobecného systému preferencií (VSP), ktorým sa čiastočne alebo úplne odstraňujú clá na viac ako dve tretiny colných položiek pre krajiny s nízkymi a nižšími strednými príjmami, EÚ ponúka aj **všeobecný systém preferencií Plus (VSP+)**, ktorým sa rovnaké tarify znižujú na nulu pre krajiny s nízkymi a nižšími strednými príjmami, ktoré vykonávajú 27 medzinárodných dohovorov týkajúcich sa ľudských práv, ochrany životného prostredia a dobrej správy vecí verejných. Komisia v septembri 2021 prijala legislatívny návrh nového VSP na obdobie 2024 – 2034. Návrhom sa rozširujú zoznamy medzinárodných dohovorov, ktoré je potrebné dodržiavať, a to pridaním napríklad aj Parížskej dohody o zmene klímy.

Rozlišovanie medzi dovážanými výrobkami na základe kritérií udržateľnosti sa napokon môže uplatňovať aj v prípade absencie akejkoľvek obchodnej preferencie, t. j. keď sa obchod uskutočňuje na základe doložky najvyšších výhod (DNV). EÚ na nepreferenčný obchod uplatňuje clá v súlade so svojím harmonogramom WTO. V kontexte Uruguajského kola GATT (a iných rokovaní) sa EÚ zaviazala dodržiavať viacero **colných kvót WTO**, ktoré umožňujú dovážať dané objemy za nižšiu colnú sadzbu. S použitím týchto colných kvót sú niekedy spojené **podmienky**, ako sú napríklad colné kvóty WTO pre vysokokvalitné hovädzie mäso (známe ako tzv. Hiltonova kvóta)⁷⁰, ktoré sú dostupné rôznym krajinám, pričom v prípade niektorých sa vyžaduje, aby boli zvieratá výlučne kŕmené trávou.

Dohody o vzájomnom uznávaní

EÚ môže takisto uzavrieť **osobitné dohody s tretími krajinami**. Jedným z existujúcich príkladov je ekologické poľnohospodárstvo. Podľa nového nariadenia o ekologickej poľnohospodárskej výrobe⁷¹ môže byť výrobok dovezený na predaj do EÚ ako ekologický výrobok, ak je v súlade s výrobnými a kontrolnými pravidlami krajiny mimo EÚ, ktoré sú na základe dvojstrannej dohody, samostatnej dohody alebo administratívneho dojednania uznané za rovnocenné s dohodami a dojednaniami v EÚ; alebo má osvedčenie vydané príslušnými kontrolnými orgánmi alebo kontrolnými orgánmi v krajinách mimo EÚ, ktorým sa potvrdzuje, že výrobok spĺňa normy EÚ.

---

⁶⁹ Týmto označením nie sú dotknuté pozície týkajúce sa štatútu a označenie je v súlade s rezolúciou Bezpečnostnej rady OSN 1244 a so stanoviskom Medzinárodného súdneho dvora k vyhláseniu nezávislosti Kosova.

⁷⁰ Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) č. 593/2013 z 21. júna 2013, ktorým sa otvárajú colné kvóty pre čerstvé, chladené alebo mrazené hovädzie mäso vysokej kvality a mrazené byvolie mäso a ustanovuje sa ich správa (Ú. v. EÚ L 170, 22.6.2013, s. 32).

⁷¹ Nariadenie (EÚ) 2018/848 z 30. mája 2018 o ekologickej poľnohospodárskej výrobe a označovaní produktov ekologickej poľnohospodárskej výroby (Ú. v. EÚ L 150, 14.6.2018, s. 1).

4.3. Autonómne opatrenia EÚ

Ako sa pripomína v oznámení Preskúmanie obchodnej politiky – otvorená, udržateľná a asertívna obchodná politika, v niektorých prípadoch môže EÚ prijať autonómne opatrenia týkajúce sa environmentálnych⁷² alebo etických aspektov postupov alebo výrobných metód dovážaných výrobkov. Takéto opatrenia takisto odrážajú požiadavky európskych spotrebiteľov, ktorí si čoraz viac uvedomujú environmentálne, zdravotné, sociálne a etické aspekty výroby potravín a chcú mať možnosť vybrať si potraviny vyrobené udržateľným spôsobom⁷³. Podobné trendy možno pozorovať aj v iných častiach sveta, kde sa národné regulačné systémy uchylujú k predpisom v oblasti postupov a výrobných metód, ktoré sa vzťahujú na dovážané výrobky.

Vzhľadom na veľkosť trhu EÚ a objemy dovozu určitých komodít do EÚ môžu niektoré požiadavky EÚ na výrobcov v zahraničí prejsť na udržateľnejšie výrobné metódy viesť k značnému globálnemu vplyvu⁷⁴.

Hoci dodržiavanie noriem EÚ upravujúcich dovoz agropotravinových výrobkov môže byť pre niektorých prevádzkovateľov potravinárskych podnikov v tretích krajinách náročné, ich odmenou je prístup na otvorený trh s viac ako 400 miliónmi spotrebiteľov, súbor opatrení na uľahčenie obchodu a vyššie ceny, ktoré platia spotrebiteľia EÚ v porovnaní s inými trhmi. Keďže EÚ je okrem toho celosvetovým tvorcom referenčných noriem bezpečnosti potravín, ich dodržiavanie umožňuje prístup aj na iné trhy, ktoré majú často vysokú hodnotu. Z týchto dôvodov, a to napriek skutočnosti, že pravidlá EÚ možno považovať za prísne, vývoz do EÚ aj naďalej vykazuje rastúci trend.

Okrem už platných opatrení v oblasti dobrých životných podmienok zvierat (pozri oddiel 2.2) sa na úrovni EÚ v súčasnosti pripravuje množstvo právnych aktov alebo legislatívnych návrhov zameraných na obmedzenie výrobných metód, pokiaľ ide o dobré životné podmienky zvierat alebo ochranu životného prostredia.

Po prvé, Komisia predložila návrh nariadenia o **výrobkoch, ktoré neprispievajú k odlesňovaniu**⁷⁵, na základe systému povinných pravidiel náležitej starostlivosti. Cieľom návrhu je zabrániť odlesňovaniu a znehodnocovaniu lesov v súvislosti s výrobkami a komoditami uvádzanými na trh EÚ, ako je sója, dobytok, palmový olej, kakao, káva a drevo. Cieľom je minimalizovanie spotreby výrobkov pochádzajúcich z dodávateľských reťazcov spojených s odlesňovaním alebo degradáciou lesov, zvýšenie dopytu EÚ po zákonných komoditách a výrobkoch, ktoré nespôsobujú odlesňovanie, ako aj obchodovania s nimi. Návrh sa zaoberá legálnym aj nelegálnym odlesňovaním a degradáciou lesov v dôsledku výroby týchto komodít. Prevádzkovatelia aj úrady budú môcť kontrolovať, či

⁷² V Európskej zelenej dohode sa uvádza, že „[d]ovážané potraviny, ktoré nespĺňajú príslušné environmentálne normy EÚ, nebudú na trhoch EÚ povolené“.

⁷³ Osobitný prieskum Eurobarometra 505. *Making our food fit for the future – Citizens' expectations*. (Aby bolo naše jedlo vhodné pre budúcnosť – očakávania občanov), október 2020.

⁷⁴ Niektoré modely počítajú napríklad pri analýze odlesňovania zahrnutého (ako externalita) v celkovej konečnej spotrebe (vo vyrobenom, obchodovanom alebo spotrebovanom výrobku, tovare, komodite alebo službe) s tým, že spotreba EÚ predstavuje približne 10 % celosvetového podielu (EK, 2019). Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Posilnenie opatrení EÚ na ochranu a obnovu svetových lesov. COM(2019) 352 final.

⁷⁵ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o sprístupnení určitých komodít a výrobkov spojených s odlesňovaním a degradáciou lesov na trhu Únie a o ich vývoze z Únie, ktorým sa zrušuje nariadenie (EÚ) č. 995/2010 [COM(2021) 706 final], <https://ec.europa.eu/environment/forests/deforestation-proposal.htm>.

výrobky alebo komodity neprispievajú k odlesňovaniu, pomocou geolokačných súradníc a vzdialeného monitorovania prostredníctvom satelitných snímok. Partnerstvá a efektívna medzinárodná spolupráca s výrobnými a spotrebiteľskými krajinami a na dvojstranných a viacstranných fórach sú nevyhnutné pre podporu prechodu na udržateľnú poľnohospodársku výrobu a udržateľné obhospodarovanie lesov, ako aj na identifikáciu a schválenie spoľahlivých globálnych noriem a vymedzení.

Komisia vo februári 2022 prijala aj návrh smernice o **náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti**⁷⁶. Cieľom tejto smernice je podporiť udržateľné a zodpovedné správanie podnikov a uložiť väčším podnikom (MSP sú z rozsahu pôsobnosti návrhu vylúčené) všeobecnú povinnosť riešiť vo svojich operáciách a pri správe a riadení spoločností nepriaznivé vplyvy v oblasti ľudských práv a životného prostredia. Táto povinnosť sa vzťahuje aj na ich hodnotové reťazce mimo EÚ. Pravidlá náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti by sa presadzovali prostredníctvom administratívnych opatrení vrátane sankcií a príkazov na dodržiavanie predpisov, ako aj prostredníctvom občianskoprávnej zodpovednosti, ktorá by poskytovala náhradu za škody v dôsledku nesplnenia povinností obsiahnutých v návrhu.

Okrem toho sa v stratégii Z farmy na stôl uvádza, že „environmentálne aspekty treba zohľadniť pri posudzovaní žiadostí o **dovozné tolerancie na pesticídy**, ktoré v EÚ už nie sú povolené, pri súčasnom dodržaní noriem a povinností v rámci WTO“⁷⁷.

Dovozné tolerancie sú maximálne hladiny reziduí (MRL) pesticídov, ktoré sú založené na použitíach povolených mimo EÚ⁷⁸. To môže zahŕňať stanovenie MRL pre látky, ktoré už nie sú schválené v EÚ (z iných dôvodov, ako sú dôvody verejného zdravia), čo môže byť potrebné, pretože výrobcovia v tretích krajinách čelia iným podmienkam výroby a tlaku spôsobenému škodcami ako v EÚ. Použitia sa môžu pre rovnakú látku na tej istej plodine líšiť. Dovozné tolerancie sa môžu týkať aj plodín, ktoré sa nepestujú v EÚ (napr. určité exotické ovocie alebo zelenina a káva, kakao alebo čaj), a preto nie sú stanovené žiadne MRL na základe použitia v EÚ.

Doteraz sa pri stanovovaní MRL pre pesticídy vrátane dovozných tolerancií pozornosť venovala iba správnej poľnohospodárskej praxi a ochrane spotrebiteľov v EÚ. Táto požiadavka sa bude uplatňovať aj naďalej. Okrem toho sa však v súlade so záväzkami v stratégii Z farmy na stôl budú v procese stanovovania MRL zohľadňovať aj environmentálne aspekty vrátane dovozných tolerancií.

Okrem toho, ako bolo oznámené v stratégii Z farmy na stôl, Komisia pripravuje **revíziu právnych predpisov EÚ v oblasti dobrých životných podmienok zvierat**, pričom legislatívne návrhy sú naplánované na koniec roka 2023. Ako sa uvádza v odpovedi Komisie na európsku iniciatívu občanov „End the Cage Age“ (Skončujme s klieťovým chovom)⁷⁹, Komisia má v úmysle zahrnúť do týchto legislatívnych návrhov ustanovenia o postupnom

⁷⁶ https://ec.europa.eu/info/publications/proposal-directive-corporate-sustainable-due-diligence-and-annex_en.

⁷⁷ Pozri poznámku č. 20, s. 18.

⁷⁸ Článok 3 ods. 2 písm. g) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 396/2005 z 23. februára 2005 o maximálnych hladinách reziduí pesticídov v potravinách a krmivách rastlinného a živočíšneho pôvodu alebo na nich (Ú. v. EÚ L 70, 16.3.2005, s. 1).

⁷⁹ https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2018/000004_sk.

zrušení a konečnom zákaze používania kliebok a koterčov pre chov ošípaných, nosníc, teliat, králikov, mládok, chovných brojlerov, nosníc, kačíc, husí a prepelíc.

Pokiaľ ide o dovážané výrobky, Komisia zváži ako jednu z možností zavedenie pravidiel, ktorými sa vyžaduje, aby dovážané výrobky boli získané za podmienok, ktoré sú rovnaké ako pravidlá EÚ v oblasti dobrých životných podmienok zvierat alebo niektoré z nich, a/alebo požiadavky na označovanie aj pre dovážané výrobky (buď so zameraním na podmienky umiestnenia alebo vzťahujúce sa na viac kritérií dobrých životných podmienok zvierat) v súlade s pravidlami WTO.

Komisia takisto zváži možnosti zlepšenia **označovania dobrých životných podmienok zvierat** s cieľom pomôcť zvýšiť hodnotu výrobku v potravinovom reťazci a ako odpoveď na rastúci záujem spotrebiteľov o podmienky chovu zvierat. V súčasnosti sú okrem uvedenej povinnej normy pre konzumné vajcia ďalšie tvrdenia o dobrých životných podmienkach zvierat dobrovoľné a do značnej miery nie sú na úrovni EÚ harmonizované⁸⁰, v dôsledku čoho je pre spotrebiteľov často ťažké porozumieť rôznym tvrdeniam uvedeným na etiketách potravín. Podskupina v rámci platformy EÚ pre dobré životné podmienky zvierat vydala v júni 2021 závery o označovaní dobrých životných podmienok zvierat⁸¹. Komisia v apríli 2022⁸² zverejnila externú štúdiu, v ktorej sa zhromažďujú údaje o existujúcich označeniach dobrých životných podmienok zvierat a postojoch a očakávaniach spotrebiteľov a vykonáva posúdenie vplyvu na prípadné právne predpisy EÚ o označovaní dobrých životných podmienok zvierat.

Okrem uvedených jednotlivých opatrení sa v stratégii Z farmy na stôl s cieľom v plnej miere zabezpečiť súdržnosť politík a začleniť udržateľnosť do všetkých politík súvisiacich s potravinami predpokladá, že Komisia do konca roku 2023 prijme svoj hlavný návrh: horizontálny **rámecový právny predpis o udržateľnom potravinovom systéme**, ktorý zastrešuje spoločné vymedzenia a všeobecné zásady a požiadavky, ktorými sa riadi udržateľnosť potravín vyrábaných alebo uvádzaných na trh EÚ a súvisiacich potravinárskych operácií. Účelom takéhoto zásahu na úrovni EÚ by bolo vytvoriť nové základy pre budúce potravinové politiky zavedením cieľov a zásad trvalej udržateľnosti na základe prístupu integrovaného potravinového systému.

Rámec označovania udržateľnosti bude súčasťou rámcovej legislatívy o udržateľnom potravinovom systéme. Rámcom označovania udržateľnosti sa bude upravovať poskytovanie informácií spotrebiteľom o udržateľnosti potravín, pokiaľ ide o ich výživu, klímu, životné prostredie a sociálne aspekty. Toto môže byť dôležitým prvkom stratégie Z farmy na stôl spočívajúcej v zmene výrobných modelov prostredníctvom posilnenia postavenia spotrebiteľov, aby sa mohli rozhodovať v prospech udržateľných potravín.

A napokon, dobrovoľný **Kódex správania EÚ týkajúci sa zodpovedných potravinárskych podnikov a marketingových postupov**⁸³ tvorí neoddeliteľnú súčasť cesty EÚ k udržateľným

⁸⁰ Jedinými dobrovoľnými normami harmonizovanými na úrovni EÚ sú obchodné normy pre hydinu, ktoré obsahujú odkaz na spôsoby chovu [nariadenie Komisie č. 543/2008 zo 16. júna 2008, ktorým sa zavádzajú podrobné pravidlá uplatňovania nariadenia Rady (ES) č. 1234/2007 o obchodných normách pre hydinové mäso (Ú. v. EÚ L 157, 17.6.2008, s. 46)] a pravidlá EÚ o ekologickom poľnohospodárstve, v ktorých sa vyžaduje vysoký štandard dobrých životných podmienok zvierat.

⁸¹ https://ec.europa.eu/food/system/files/2021-06/aw_platform_plat-conc_awl-subgroup-conclusion.pdf.

⁸² <https://data.europa.eu/doi/10.2875/676603>.

⁸³ https://ec.europa.eu/food/horizontal-topics/farm-fork-strategy/sustainable-food-processing/code-conduct_en.

potravinovým systémom. Obsahuje súbor siedmich ambiciózných cieľov, každý s konkrétnymi cieľovými hodnotami a odporúčanými činnosťami. Pre podniky, ktoré sú aktívne v rámci EÚ aj mimo nej, sa záväzky v zásade vzťahujú na predaj/činnosti v rámci EÚ vrátane vplyvov spojených s ich dodávateľskými reťazcami v tretích krajinách (ktoré súvisia s týmto predajom/týmito činnosťami). Spoločnosti môžu takisto predložiť záväzky vzťahujúce sa na ich celkový globálny predaj/celkové globálne činnosti (a súvisiace dodávateľské reťazce), čo robí väčšina nadnárodných spoločností. Kódex nadobudol platnosť v júli 2021 a v súčasnosti má viac ako 100 signatárov.

5. ZÁVEREČNÉ POZNÁMKY

V súčasnosti existuje široký konsenzus o potrebe prechodu na udržateľné a odolné potravinové systémy. Pri riadení tohto globálneho prechodu zohráva EÚ so svojou ambicióznou Zelenou dohodou a ako globálny hráč na agropotravinových trhoch dôležitú úlohu. Kríza COVID-19 a ruská invázia na Ukrajinu odhalili zraniteľné miesta poľnohospodárskych a potravinových systémov, ktoré je potrebné riešiť urýchlením prechodu na udržateľný a odolný potravinový systém EÚ.

Ambiciózne normy a ciele v oblasti zdravia, životného prostredia a iných noriem a cieľov udržateľnosti nie sú účelným záujmom EÚ. Všetky prispievajú k dosiahnutiu legitímnych cieľov týkajúcich sa globálnych záujmov, a to aj v súlade s prístupom „jedno zdravie“.

Globálne obavy si vyžadujú globálne opatrenia. Byť priekopníkom so sebou nesie určité výzvy a riziká. V správe sa analyzovali tri hlavné, doplnkové oblasti činnosti EÚ na zlepšenie a podporu noriem v oblasti zdravia a životného prostredia.

EÚ bude na **viacstrannej úrovni** pokračovať vo svojom úsilí získať podporu a v ideálnom prípade dosiahnuť celosvetový konsenzus o potrebe konať a o medzinárodne dohodnutých normách. Hoci EÚ a jej členské štáty už na mnohých z týchto fór vykazujú vysokú úroveň angažovanosti a vedúceho postavenia, dôležitým dlhodobým cieľom bude zintenzívnenie, lepšia koordinácia a synergia v záujme zvýšenia noriem v oblasti zdravia, životného prostredia a ďalších noriem v oblasti udržateľnosti.

Obchodné dohody a dvojstranná spolupráca poskytujú príležitosti urobiť to isté s partnerskými krajinami. V tejto oblasti už EÚ so svojou ambicióznou obchodnou agendou urobila pokrok. Do obchodných dohôd sa už viac ako desať rokov zahŕňa kapitola o obchode a udržateľnom rozvoji a ustanovenia o spolupráci v oblasti dobrých životných podmienok zvierat a antimikrobiálnej rezistencii. V dohodách, o ktorých sa v súčasnosti rokuje, sa počíta s kapitolou o udržateľných potravinových systémoch a EÚ ju navrhne vo všetkých budúcich dohodách.

EÚ bude aj naďalej zabezpečovať súlad svojho programu udržateľného rozvoja so svojimi politikami rozširovania, susedstva a rozvoja. To takisto znamená zohľadnenie obchodných vplyvov na tretie krajiny. Podporné opatrenia vrátane financovania, technickej spolupráce a budovania kapacít môžu byť dôležité pri pomoci obchodným partnerom zapojiť sa do udržateľnejších postupov, najmä pre najzraniteľnejšie krajiny a susedných partnerov, ktorí v týchto oblastiach prijímajú ambiciózne záväzky.

Ako vyplýva z predchádzajúceho hodnotenia, EÚ je takisto schopná prijať opatrenia **autonómne**, keď je to potrebné na riešenie globálnych environmentálnych obáv alebo

problémov v oblasti dobrých životných podmienok zvierat. Uplatňovanie predpisov o postupoch a výrobných metódach na dovážané výrobky v týchto oblastiach sa musí vykonávať v plnom súlade s pravidlami WTO a inými medzinárodnými záväzkami. Niektoré opatrenia prijaté EÚ autonómne na reguláciu globálnych environmentálnych alebo etických aspektov dovážaných výrobkov, hoci sú v úplnom súlade s pravidlami WTO, môžu byť pre členov WTO stále kontroverzné a stále môžu byť napadnuté v rámci systému riešenia sporov WTO. V dôsledku opatrení, ktoré sa považujú za nelegitímne alebo protekcionistické a nie sú v súlade s rovnováhou medzinárodných záväzkov a práv EÚ, môže byť EÚ vystavená riziku odvetných opatrení.

Zo všetkých týchto dôvodov musia regulačné návrhy prejsť individuálnym posúdením ich zlučiteľnosti s WTO. Hoci skutočne existuje politický priestor na uplatňovanie požiadaviek v oblasti zdravia a životného prostredia (vrátane dobrých životných podmienok zvierat) na postup a výrobné metódy na dovážané výrobky spôsobom, ktorý je zlučiteľný s WTO, každý prípad je potrebné dôkladne analyzovať samostatne.

Okrem otázky zlučiteľnosti s WTO je pri individuálnej analýze možných opatrení potrebné zohľadniť aj technickú a ekonomickú realizovateľnosť mechanizmov kontroly. Keďže sú regulované práve spôsoby výroby či spracovania v tretej krajine, uskutočniteľnosť a proporcionalita primeraných prostriedkov na kontrolu a presadzovanie ich uplatňovania sa musí posudzovať vo vzťahu k nákladom a prínosom takéhoto konania. Tento rozmer si zaslúži väčší dôraz.

Na záver, existuje určitý priestor na rozšírenie výrobných noriem EÚ na dovážané výrobky za predpokladu, že k tomu dôjde v plnom súlade s príslušnými pravidlami WTO. Táto správa okrem posúdenia právnej a technickej uskutočniteľnosti tohto postupu a vysvetlenia obmedzení, ktoré sa uplatňujú, poukazuje aj na širokú škálu oblastí, v ktorých EÚ už legitímne rozšírila svoje domáce výrobné normy na dovážané výrobky, či už prostredníctvom viacstranných, dvojstranných alebo autonómnych nástrojov. Správa ukazuje, že pred uplatňovaním výrobných noriem na dovoz je vždy nevyhnutné vykonať individuálne posúdenie.

Komisia sa domnieva, že splnila technický mandát, ktorý jej dala Rada a Parlament a ktorý bol uvedený v úvodnom odseku tejto správy. Komisia vyzýva Radu a Európsky parlament, aby starostlivo zvážili zistenia a usmernenia stanovené v tejto správe a aby ich zohľadnili pri budúcich úvahách.